

บทที่ 2

เอกสารและงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง

เอกสารและงานวิจัยที่เกี่ยวข้องซึ่งผู้วิจัยได้ศึกษาค้นคว้าเพื่อเป็นแนวทางในการวิจัย เรื่องการเรียนการสอนวิชาเลือกภาษาไทย ระดับมัธยมศึกษาตอนต้น ตามการรับรู้ของครูภาษาไทย ในโรงเรียนมัธยมศึกษา ครั้งนี้ ผู้วิจัยได้แบ่งการเสนอการค้นคว้าออกเป็น 2 ตอน คือ

1. เอกสารที่เกี่ยวข้องกับการเรียนการสอนวิชาเลือกภาษาไทย ชั้นมัธยมศึกษาตอนต้นในด้านต่อไปนี้

1. หลักสูตรและหนังสือเรียน
2. วิธีสอน
3. เนื้อหาวิชา
4. การใช้สื่อการสอน
5. การวัดและประเมินผล
6. การนิเทศการสอน

2. งานวิจัยที่เกี่ยวข้อง

1. งานวิจัยในประเทศ
2. งานวิจัยต่างประเทศ

เอกสารที่เกี่ยวข้องกับการเรียนการสอนวิชาเลือกภาษาไทย ชั้นมัธยมศึกษาตอนต้น

1. หลักสูตรและหนังสือเรียน

ก. หลักสูตร

หลักสูตรวิชาภาษาไทย ชั้นมัธยมศึกษาตอนต้น พุทธศักราช 2521 ได้กำหนดจุดประสงค์

ไว้ดังนี้ (2521 : 10)

1. ให้เล็งเห็นความสำคัญของภาษาไทย ในฐานะเป็นเครื่องมือสื่อสารของประชาชาติและเป็นปัจจัยที่ช่วยบำรุงความสามัคคีของประชาชาติ
2. ให้เข้าใจว่าการใช้ภาษาได้ดี เป็นการช่วยทำให้เกิดความร่วมมือของคนในชาติ นำมาซึ่งความสมัครสมานกัน และทำให้สามารถประกอบกิจการต่าง ๆ ได้โดยมีประสิทธิภาพ

3. ให้สามารถใช้ภาษาไทยได้โดยรู้ที่ เหมาะที่ควร ตามวัยและศักยภาพของนักเรียนเพื่อประโยชน์ทั้งในการศึกษาวิชาต่าง ๆ และในการดำเนินชีวิต
4. ให้มีความใคร่รู้ ใคร่เรียน พอใจที่จะแสวงหาความรู้เพิ่มเติมจากการอ่านและฟัง
5. ให้สามารถคิดค้นปัญหาที่เกิดขึ้นจากประสบการณ์ที่ได้ฟัง ได้อ่านโดยใช้ วิจารณ์คือ พยายามขบปัญหาเหล่านั้น เมื่อเกิดปัญหา มีความคิดแจ่มแจ้งขึ้นเป็นลำดับและนำผลจากการคิดค้นที่ถูกต้องไปปฏิบัติในการดำเนินชีวิต
6. ให้สามารถพิจารณาหนังสือ งานเขียน งานประพันธ์ที่ได้อ่าน ให้แลเห็น ทั้งส่วนดีและส่วนบกพร่อง
7. ให้เห็นคุณค่าของวรรณคดีและเห็นความสำคัญของงานประพันธ์กับการใช้ ภาษาโดยมีรสนิยมว่าเป็นสิ่งสำคัญในวัฒนธรรมของชาติ

ลักษณะของโครงสร้างหลักสูตรวิชาภาษาไทยระดับมัธยมศึกษาตอนต้น พุทธศักราช 2521 ได้กำหนดให้เรียนวิชาภาษาไทย ดังนี้

วิชาบังคับ

มัธยมศึกษาปีที่ 1

ท 101 ภาษาไทย

4 คาบ/สัปดาห์/ภาค 2 หน่วยการเรียนรู้

ท 102 ภาษาไทย

4 คาบ/สัปดาห์/ภาค 2 หน่วยการเรียนรู้

มัธยมศึกษาปีที่ 2

ท 203 ภาษาไทย

4 คาบ/สัปดาห์/ภาค 2 หน่วยการเรียนรู้

ท 204 ภาษาไทย

4 คาบ/สัปดาห์/ภาค 2 หน่วยการเรียนรู้

มัธยมศึกษาปีที่ 3

ท 305 ภาษาไทย

4 คาบ/สัปดาห์/ภาค 2 หน่วยการเรียนรู้

ท 306 ภาษาไทย

4 คาบ/สัปดาห์/ภาค 2 หน่วยการเรียนรู้

วิชาเลือก

มัธยมศึกษาปีที่ 2

ท 211 เสริมทักษะภาษา	2 คาบ/สัปดาห์/ภาค 1 หน่วยการเรียนรู้
ท 221 การอ่านและพิจารณา หนังสือ	2 คาบ/สัปดาห์/ภาค 1 หน่วยการเรียนรู้

มัธยมศึกษาปีที่ 3

ท 322 การอ่านงานประพันธ์ เฉพาะเรื่อง	2 คาบ/สัปดาห์/ภาค 1 หน่วยการเรียนรู้
ท 331 ภาษาไทยเพื่อกิจธุระ	2 คาบ/สัปดาห์/ภาค 1 หน่วยการเรียนรู้
ท 341 การพูดและการเขียน เชิงสร้างสรรค์	2 คาบ/สัปดาห์/ภาค 1 หน่วยการเรียนรู้
ท 351 หลักภาษาเพื่อการ สื่อสาร	2 คาบ/สัปดาห์/ภาค 1 หน่วยการเรียนรู้

สำหรับรายวิชาเลือกทั้ง 6 รายวิชา มีรายละเอียดดังนี้

ท 211 เสริมทักษะภาษา
จุดประสงค์

มุ่งให้นักเรียนเกิดทักษะทางภาษาเสริมขึ้นจากวิชา ท 204 โดยมีแนวการสอนให้เหมาะสมกับนักเรียนที่เลือกเรียนวิชานี้เป็น 2 แนว คือ

1. เพื่อพัฒนาทักษะให้สูงขึ้น
2. เพื่อซ่อมข้อบกพร่องทางภาษา

คำอธิบายรายวิชา

ในการพัฒนาทักษะให้สูงขึ้น ควรเสริมไปในทางศิลปะการใช้ภาษา เช่น การฟังข้อความที่ยาวขึ้นและซับซ้อนยิ่งขึ้น อาจเป็นการบรรยายในโรงเรียน การอภิปรายหรือการโต้ว่าที่ พระธรรมเทศนา รายการวิทยุกระจายเสียง ที่เหมาะแก่วัยและประสบการณ์ของนักเรียน ส่งเสริมการอ่านให้กว้างขวางยิ่งขึ้น โดยครูแนะนำให้อ่านหนังสือที่เหมาะสมทั้งประเภทบันเทิงคดีและสารคดี เมื่อได้ฟังและอ่านแล้วก็ให้สามารถพูดหรือเขียนรายงาน หรือแสดงความคิดเห็น โดยให้มีการประชุมกลุ่ม

เล็ก ๆ หรือกลุ่มใหญ่ เช่น ให้นักเรียนทั้งห้องฟัง หรือเชิญนักเรียนห้องอื่นมาร่วมกันฟัง และผลัดกันเป็นประธานในการอภิปรายในกลุ่ม อาจมีการแสดงบทบาทตามบทละครสั้น ๆ ที่แต่งขึ้นจากหนังสือที่ได้อ่าน ตามความสามารถของนักเรียนบางคน

ในด้านการเขียน อาจฝึกให้ประพันธ์ทร้อยกรองหรือบทความร้อยแก้ว ฝึกเขียนคำขวัญ คำอวยพร หรือการเขียนประเภทอื่น ๆ ที่ต้องใช้ในชีวิตประจำวัน นอกจากนั้นอาจจัดกิจกรรมเสริมที่เป็นประโยชน์ เช่น จัดนิทรรศการเรื่องที่เกี่ยวข้องกับภาษาและวรรณคดี และร่วมกันบรรยายหรืออภิปราย แล้วแต่กรณี

สำหรับนักเรียนที่ควรได้รับการซ่อมทางภาษานั้น ก็ควรแก้ไขข้อบกพร่องและฝึกทักษะเพิ่มเติมจากที่ได้มีอยู่แล้วในวิชาบังคับ และเลือกเรียนตามรายการสอนที่เหมาะสมกับความสามารถ

ท 221 การอ่านและพิจารณาหนังสือ

จุดประสงค์

1. มุ่งส่งเสริมการอ่านอย่างกว้างขวาง ให้รักการอ่านและให้อ่านอย่างไตร่ตรอง
2. มุ่งพัฒนาทักษะการอ่าน และให้รู้จักพิจารณาวิธีการแต่งหนังสือ
3. ให้นักเรียนได้รับการซ่อมเสริมในทางการอ่าน

คำอธิบายรายวิชา

ในการพิจารณาหนังสือที่อ่าน ควรใช้หลักที่จะนำไปสู่ความสามารถในการวิจารณ์เบื้องต้น โดยอาจเลือกหนังสือที่นักเรียนนิยมนำมาพิจารณา หรือให้อ่านหนังสือที่ครูเห็นว่านักเรียนควรอ่านเพื่อพัฒนาการของนักเรียนสืบไป ควรเป็นหนังสือที่เหมาะสมแก่วัยและความสนใจของนักเรียน ส่งเสริมจินตนาการและความคิดเชิงวิจารณ์ที่จะนำให้นักเรียนรู้จักดำเนินชีวิตให้เป็นประโยชน์แก่ตนเองและแก่ชุมชนทั้งน้อยและใหญ่จนถึงขั้นประเทศชาติด้วย

ท 322 การอ่านงานประพันธ์เฉพาะเรื่อง

จุดประสงค์

1. ให้นักเรียนรู้จักวิธีอ่านหนังสืออย่างพิถีพิถัน โดยอาศัยหลักการวิจารณ์เบื้องต้นเป็นแนวทาง

2. ให้นักเรียนสามารถแสดงความคิดเห็นเชิงวิเคราะห์เกี่ยวกับหนังสือที่อ่านได้อย่างมีหลักเกณฑ์ตามควรแก่วัย

คำอธิบายรายวิชา

การอ่านหนังสือร้อยแก้วและร้อยกรองเฉพาะเรื่อง โดยฝึกให้สังเกตและวิเคราะห์หนังสือในด้านรูปแบบ โครงเรื่อง ลักษณะของตัวละคร การใช้ถ้อยคำสำนวนและวิธีเสนอเรื่อง นอกจากนั้นอาจให้เรียนหลักเบื้องต้นในการวิจารณ์หนังสือทั้งประเภทสารคดีและบันเทิงคดี และฝึกการแสดงความคิดเห็นเชิงวิจารณ์ หลังจากที่ได้อ่านแล้ว โดยอภิปรายในกลุ่มย่อยหรือกลุ่มใหญ่ หรือเขียนรายงานอย่างง่าย ทั้งนี้โดยคำนึงถึงความเหมาะสมแก่วัยและความสามารถของนักเรียน

ท 331 ภาษาไทยเพื่อกิจธุระ

จุดประสงค์

ให้นักเรียนได้ฝึกทักษะทางภาษาที่ใช้ในการกระทำกิจธุระต่าง ๆ

คำอธิบายรายวิชา

ในการฝึกทักษะทางภาษาเพื่อใช้ในการกระทำธุระกิจต่าง ๆ นั้น ให้เรียนวิธีการติดต่อกับส่วนราชการในท้องที่ หรือกับร้านค้า และสถานที่ที่ประกอบกิจกรรมบางอย่าง เช่น สหกรณ์ ฯลฯ ให้สามารถใช้ภาษา คือ ฟัง พูด อ่าน เขียน เพื่อประโยชน์แก่ตนเอง ครอบครัว หรือชุมชน ตามสภาพในท้องที่ เช่น การใช้โทรศัพท์สำหรับผู้ที่อยู่ในเมือง ฟังและพูดโดยไม่เสียเวลา ใช้ถ้อยคำที่แจ่มแจ้ง จดข้อความที่รับฝากสั่งหรือนัดหมายให้ถูกต้อง เลือกหาเลขโทรศัพท์ได้รวดเร็ว

ให้รู้จักอ่านและกรอกแบบฟอร์มของราชการหรือบริษัทร้านค้าและองค์การชนิดอื่น รู้จักอ่านเอกสารสิทธิและหนังสือสัญญาเงินกู้ สามารถติดต่อกับพนักงานในท้องที่ในเรื่องที่จำเป็น เช่น เรื่องเกี่ยวกับสุขภาพ อนามัย การแจ้งความ การเกิดและการตาย การสมัครเข้าเป็นสมาชิกชุมนุมชน หรือสมาคม ฯลฯ สามารถช่วยผู้ปกครองหรือญาติมิตรในการอ่านและเขียนบันทึกเรื่องราวที่พอจะทำได้ เช่น การประชุมกลุ่มเกษตรหรือกิจการอื่น ๆ ที่คล้ายคลึงกัน ในการสอนควรจัดให้นักเรียนได้ประสบกับของจริงให้มากที่สุด

ท 341 การพูดและการเขียนเชิงสร้างสรรค์

จุดประสงค์

1. ให้นักเรียนรู้จักใช้ภาษาพูดอย่างมีศิลปะในโอกาสเฉพาะ
2. ให้นักเรียนมีความสามารถในการเขียนเชิงสร้างสรรค์ตามควรแก่วัยและความสนใจ

คำอธิบายรายวิชา

การฝึกพูดในโอกาสเฉพาะ เช่น การกล่าวขอบคุณเมื่อบุคคลอื่นให้ความช่วยเหลือ การพูดอย่างมีคารวะ เพื่อชี้แจงเหตุผลให้ผู้ใหญ่เข้าใจการกระทำของตน การขอความร่วมมือจากผู้อื่น ในกรณีที่มีความจำเป็น การพูดในลักษณะสมานไมตรีในหมู่ญาติมิตรและผู้ร่วมงาน การกล่าวต่อที่ประชุมในนามของหมู่คณะ ฯลฯ

การฝึกเขียนเชิงสร้างสรรค์ เพื่อให้เกิดความสามารถในการคิดและการแสดงความคิดเห็น ภาษาเขียนในรูปแบบต่าง ๆ ทั้งร้อยแก้วและร้อยกรอง ประเภทร้อยแก้ว เช่น นิทาน เรื่องเล่า บันทึกประสบการณ์ บทสนทนา บทละครสั้น ๆ ที่ขยายจากหนังสือเรียน หรือจากเหตุการณ์ในชีวิตจริง การพรรณนาธรรมชาติ และลักษณะนิสัยของบุคคลและสิ่งต่าง ๆ ที่พบเห็นแล้วเกิดความรู้สึกประทับใจ ฯลฯ ประเภทร้อยกรอง เช่น กาพย์ กลอน โคลง ฉันท์อย่างง่าย พรรณนาความรู้สึกนึกคิดในเรื่องต่าง ๆ หรือเล่านิทานด้วยบทร้อยกรอง มีภาพประกอบ สำหรับลงในหนังสือพิมพ์ของชั้น

การฝึกพูดและเขียนในวิชานี้อาจแยกสอนหรือสอนให้สัมพันธ์กันก็ได้ โดยเลือกเนื้อหาที่เหมาะสมกับวัยและความสามารถของนักเรียน

ท 351 หลักภาษาเพื่อการสื่อสาร

จุดประสงค์

1. รู้จักสังเกตรูปลักษณะของคำและกลุ่มคำที่ใช้ในภาษาไทย
2. รู้จักใช้คำให้ตรงความหมายและรู้จักสังเกตความสัมพันธ์ระหว่างคำกับคำ และระหว่างกลุ่มคำกับกลุ่มคำในประโยค
3. สามารถนำความรู้และหลักเกณฑ์ที่ได้จากหลักภาษาไปใช้ในการฟัง พูด อ่าน เขียน ได้อย่างเหมาะสม

คำอธิบายรายวิชา

การสังเกตรูปลักษณ์ของคำไทยชนิดต่าง ๆ ที่มีใช้ในภาษาไทย การสังเกตกลุ่มคำ และหน้าที่ของกลุ่มคำ การใช้คำให้ตรงความหมาย และสังเกตได้ว่าคำต่าง ๆ ที่อยู่ใต้อรรถ มีความสัมพันธ์กันอย่างไร การแต่งประโยคที่มีรูปแบบต่าง ๆ เพื่อใช้สื่อสารในชีวิตประจำวัน การเรียบเรียงข้อความทั้งในการพูดและการเขียนให้ถูกหลักที่นิยมใช้กันในภาษาไทย การสังเกตสำนวนและภาษิตไทย และเลือกใช้ให้ตรงความหมายทั้งในการพูดและการเขียน

ข. หนังสือเรียน

หนังสือที่กระทรวงศึกษาธิการกำหนดให้ใช้ในโรงเรียนและนักเรียนควรจัดหาไว้ใช้ประกอบการเรียนตามรายวิชาต่าง ๆ จะใช้คำว่า "หนังสือเรียน" คำนี้เริ่มใช้กันอย่างแพร่หลายเมื่อมีการเปลี่ยนแปลงหลักสูตรมัธยมศึกษาตอนต้น พุทธศักราช 2521 ซึ่งแต่เดิมใช้คำว่า "หนังสือแบบเรียน" เปลี่ยนเป็น "หนังสือเรียน" ทั้งนี้อาจเป็นเพราะวัตถุประสงค์ของการศึกษาตามหลักสูตรใหม่นั้น ต้องการส่งเสริมการอ่านและศึกษาค้นคว้ามาก ๆ โดยใช้หนังสือหลาย ๆ ประเภท หนังสือเรียนจึงควรเป็นหนังสือประเภทหนึ่งของกิจกรรมการเรียนการสอน หรือมีไว้ใช้ประกอบการเรียนการสอนมากกว่าที่จะใช้เป็นหลักในการเรียนการสอนเพียงเล่มเดียว ดังนั้นการใช้คำว่า หนังสือเรียน จึงเป็นคำที่มีความหมายกว้างกว่าหนังสือแบบเรียน ดังความเห็นของหม่อมหลวงบุญเหลือ เทพยสุวรรณ ที่ได้สัมภาษณ์แก่ ปราณี สินธุ์สะอาด (2523 : 2) เมื่อวันที่ 3 มีนาคม 2523 ความว่า

หนังสือเรียนมีความหมายกว้างกว่าหนังสือแบบเรียน หนังสือเรียนจะเป็นหนังสือทั่วไปที่ใช้ในการเรียนการสอน และเปลี่ยนมาใช้คำว่าหนังสือเรียนแทน เพราะประสงค์จะเปลี่ยนทัศนคติเรื่องหนังสือที่ใช้ในห้องเรียนว่าไม่จำเป็นต้องเป็นแบบอย่าง เพราะอาจมีผู้อื่นเห็นต่างไปจากสิ่งที่ปรากฏในหนังสือนั้น และสิ่งที่อยู่ในหนังสือนั้นอาจมีการเปลี่ยนแปลงได้ ถ้าคำว่าแบบเรียนเป็นคำชี้ถึงแบบแผนตายตัวเกินไป

จากหนังสือคำสั่งกระทรวงศึกษาธิการ เรื่อง การกำหนดหนังสือเรียนสำหรับเลือกใช้ ในโรงเรียนระดับมัธยมศึกษา (2524 : 1) ก็ได้ให้ความหมายของหนังสือเรียนไว้ว่า

หนังสือเรียน คือ หนังสือที่กระทรวงศึกษาธิการกำหนดให้ใช้สำหรับการเรียน มีสาระตรงตามที่ระบุไว้ในหลักสูตรอย่างถูกต้องอาจมีลักษณะเป็นเล่ม เป็นแผ่นหรือเป็นชุดก็ได้ และอาจมีชื่อเรียกต่าง ๆ กันคือ หนังสือเรียน แบบเรียน แบบสอนอ่าน หนังสือประกอบการเรียน เป็นต้น หนังสือเรียนเป็นหนังสือบังคับใช้ที่โรงเรียนอาจกำหนดให้นักเรียนทุกคนจัดทำมาไว้ใช้ประจำตัวได้

สำหรับความคิดเห็นของนักการศึกษาต่างประเทศ เช่น จากสารานุกรมของ ลี ซี ไตตัน (Lee C. Deighton 1971 : 213-214) กล่าวว่า

หนังสือเรียน เป็นการเสนอข้อมูลในวิชานั้น ๆ ในด้านความคิดรวบยอด กฎหลักการต่าง ๆ อธิบายถึงความสัมพันธ์ระหว่างข้อมูลซึ่งเกี่ยวข้องกับเวลา ขนาดสาเหตุ และผล ทั้งนี้ขึ้นอยู่กับความสามารถและวุฒิภาวะของผู้เรียน การนำเสนออาจเป็นในรูปของ แผนภูมิ แผนภาพ รูปภาพ และภาพวาด หนังสือเรียนย่อมประกอบด้วยแบบฝึกหัด คำถาม และการปฏิบัติ ถ้าหนังสือนี้มีคำถามและลักษณะที่เกี่ยวกับการสอนก็จัดว่าเป็นหนังสือเรียน

ในพจนานุกรมของคาร์เตอร์ วี กูด (Carter V. Good 1973 : 605) ได้ให้ความหมายของหนังสือเรียนไว้ 2 ประเด็น คือ

1. หนังสือใด ๆ ก็ตามที่ใช้ในการสอน และ
2. หนังสือที่เกี่ยวข้องกับวิชาที่กำหนดไว้ในการเรียน

มีการจัดเรียงลำดับเรื่องอย่างมีระเบียบ มีความมุ่งหมายสำหรับใช้ในการสอนในระดับเฉพาะ และใช้ประกอบการเรียนที่สำคัญสำหรับวิชาที่กำหนดให้

ดังนั้น หนังสือเรียนก็คือหนังสือที่เป็นประโยชน์แก่ครูและนักเรียน ใช้ประกอบการเรียนการสอนวิชาต่าง ๆ ทั้งยังเป็นเครื่องมือแนะนำให้นักเรียนรู้จักประสบการณ์ ได้เกิดการเรียนรู้ รู้จักตัดสินใจและแก้ปัญหา มีเนื้อหาวิชาสอดคล้องกับหลักสูตร และกระทรวงศึกษาธิการประกาศอนุญาตให้ใช้ในโรงเรียนได้

ปัจจุบันกระทรวงศึกษาธิการได้เปิดโอกาสให้นักพิมพ์เอกชนผลิตหนังสือเรียน โดยเฉพาะรายวิชาเลือกในสาขาวิชาต่าง ๆ ได้ แต่ต้องผ่านการตรวจพิจารณาอนุญาตจากคณะกรรมการของกรมวิชาการก่อน แล้วจึงมีประกาศอนุญาตให้ใช้เป็นหนังสือเรียนได้เป็นปี ๆ ไป ทำให้หนังสือเรียนรายวิชาเลือกในรายวิชาเดียวกัน มีหลายฉบับจากผู้เขียนหลายคน หลายกลุ่ม

2. วิธีสอน

ศรีสุตา จริญญากุล (2526 : 196-197) ได้แบ่ง รายวิชาเลือก ระดับมัธยมศึกษา ตอนต้นว่า มีอยู่ 3 ประเภทคือ ประเภทแรก เพื่อส่งเสริมและซ่อมเสริมทักษะการใช้ภาษา ซึ่ง ได้แก่วิชา ท 211 เสริมทักษะภาษา และ ท 351 หลักภาษาเพื่อการสื่อสาร ประเภทที่สอง เพื่อส่งเสริมการอ่านการแสวงหาความรู้จากการอ่านและการไตร่ตรองใคร่ครวญความรู้ ได้แก่ ท 221 การอ่านและพิจารณาหนังสือ และ ท 322 การอ่านงานประพันธ์เฉพาะเรื่อง ประเภทที่สาม เพื่อใช้ภาษาให้เป็นประโยชน์ในชีวิตประจำวัน ได้แก่ ท 331 ภาษาไทยเพื่อกิจธุระ และ ท 341 การพูดและการเขียนเชิงสร้างสรรค์

ดังนั้นเมื่อพิจารณารายวิชาเลือกภาษาไทย ระดับมัธยมศึกษาตอนต้นได้เป็น 3 ประเภท ดังกล่าวจึงได้ให้แนวการสอนดังนี้

1. การฝึกทักษะภาษา

ทักษะ หมายถึง ความคล่อง ความเร็วที่เกิดเป็นสมรรถภาพของบุคคลอันเกิดจากการฝึก คนเราจะมีพฤติกรรมทางทักษะภาษาแบ่งออกเป็น 2 ด้านคือ พฤติกรรมรับรู้ภาษา ได้แก่ การฟัง การอ่าน และพฤติกรรมถ่ายถอดภาษา ได้แก่ การพูด การเขียน พฤติกรรมเหล่านี้นักเรียนแต่ละคนจะมีทักษะไม่เท่ากัน เพราะแต่ละคนมีสภาพแวดล้อมและประสบการณ์ต่างกัน ดังนั้นครูสอนภาษาไทย มีวิธีฝึกทักษะทางภาษาคือ

ก. สังเกตและทดสอบความสามารถทางทักษะภาษา ในขณะที่ครูสอนครูจะสังเกตเห็นว่า นักเรียนแต่ละคนมีความสามารถทางภาษาไม่เท่ากัน บางคนพูดเก่ง แต่เขียนถ่ายถอดความคิดไม่เป็น บางคนฟังแล้วจับใจความได้รวดเร็วแต่ถ่ายถอดออกมาเป็นภาษาพูดภาษาเขียนไม่ได้ชัดเจน ฯลฯ เมื่อครูสังเกตได้เช่นนี้ ครูอาจจัดแยกประเภทเด็กที่มีปัญหาเหมือน ๆ กัน รวมกลุ่มไว้ด้วยกัน แล้วใช้วิธีสอนแบบแบ่งกลุ่มมอบหมายงานให้นักเรียนทำ แต่ละกลุ่มให้มีจุดมุ่งหมายและกิจกรรมที่จะซ่อมเสริมทักษะในส่วนที่นักเรียนยังขาดอยู่ ส่วนนักเรียนที่มีความสามารถทางภาษาดีอยู่แล้ว ครูก็มอบหมายงานที่มีกิจกรรมช่วยส่งเสริมทักษะภาษายิ่งขึ้นไป

ข. การจัดกิจกรรมเพื่อฝึกทักษะภาษา อาจทำได้หลายอย่าง นอกเหนือจากการจัดกิจกรรมกลุ่มดังกล่าว เช่น ถ้าจะฝึกทักษะการฟังให้เข้าใจเรื่อง ครูก็ควรมอบงานและนัดหมายกับนักเรียนให้ฟังรายการข่าวภาคเช้าของวันใดวันหนึ่ง แล้วให้นักเรียนนำมาเล่าด้วยวาจาหรือเขียนอธิบายเพื่อแสดงว่า ตนเข้าใจสิ่งที่ได้ฟังนั้น

ถ้าจะฝึกทักษะการพูดกิจกรรมในเรื่องเฉพาะตัว ครูอาจกำหนดเรื่องให้พูด เช่น ขอลาอาจารย์ประจำชั้น (อาจารย์ที่ปรึกษา) ไปทำธุระให้ผู้ปกครอง จะใช้ภาษาพูดอย่างไร จึงจะไม่ต้องให้ครูซักถามต่อไปอีก ชี้แจงแก่ผู้ปกครองว่า จะมีกิจกรรมพิเศษที่โรงเรียน จะทำอะไร เหตุผลเป็นอย่างไร ให้ชี้แจงให้ผู้ปกครองเข้าใจถึถ้วน ให้เวลาพูดประมาณ 2 นาที และควรให้นักเรียนรู้ตัวและเตรียมมาก่อน ครูควรคอยสังเกตและวิจารณ์แก้ไขการพูดของนักเรียน หลังจากนักเรียนพูดจบ สิ่งที่ครูควรสังเกตคือ พูดได้คล่อง ไม่อึกอັก ไม่เว้นจังหวะนานเกินไป พูดด้วยเสียงแจ่มชัด ให้ผู้ฟังเข้าใจเรื่องราวได้ดี ไม่ชวนให้เข้าใจผิด เป็นต้น

ถ้าจะฝึกทักษะการเขียน เช่น เขียนตัวสะกดเฉพาะคำ ก็ต้องหมั่นให้นักเรียนเปิดพจนานุกรมและหมั่นฝึกเขียนคำที่สะกดผิด หรือเล่นแข่งขันการเขียนคำที่ถูก หรือใช้วิธีให้นักเรียนเขียนไทยตอนต้นชั่วโมงบ่อย ๆ ก็จะช่วยฝึกการเขียนตัวสะกดเฉพาะคำได้ หรือฝึกให้นักเรียนเขียนประโยคจากคำที่กำหนดให้ ให้ความแจ่มแจ้ง จบกระแสดความ

ถ้าจะฝึกทักษะการอ่าน ครูอาจจะหาข้อความสั้น ๆ มาให้นักเรียนอ่านแล้วแบ่งกลุ่มแข่งขันกันจับใจความสำคัญ วิเคราะห์ วิจัยสารที่มีในเนื้อเรื่องนั้น ๆ ใครทำได้รวดเร็ว ว่องไว ถูกต้อง ครูก็ให้รางวัลและคำชมเชย

2. การส่งเสริมการอ่าน

ครูส่งเสริมให้นักเรียนตั้งชมรมส่งเสริมการอ่านในระดับมัธยมศึกษาตอนต้นขึ้น ให้มีกิจกรรมต่าง ๆ เช่น จัดนิทรรศการ แสดงหนังสือที่ได้รับรางวัล เชิญนักเรียนดีเด่นมาพูดให้ฟัง ถึงวิธีเขียนหนังสือ จัดโครงการแลกเปลี่ยนหนังสืออ่านระหว่างโรงเรียน จัดให้มีการอภิปราย

เกี่ยวกับหนังสือรายวิชาเลือกที่เรียนโดยเชิญวิทยากรภายนอกมา ฯลฯ ทั้งนี้เพื่อส่งเสริมทักษะภาษาตามจุดประสงค์ของหลักสูตร

3. ให้นักเรียนได้รับประสบการณ์ตรง

เช่น เมื่อนักเรียนได้เรียนหลักการพูดแล้ว ก็ให้นักเรียนสังเกตวิธีพูดของคนรอบข้างแต่ละคนว่ามีวิธีพูดอย่างไร พูดลักษณะนี้เกิดผลดีผลเสียอย่างไร ให้ทำเป็นบันทึกประจำวันส่งครู

หรือ ถ้านักเรียนได้เรียน ท 331 ภาษาไทยเพื่อกิจธุระก็มอบหมายงานให้นักเรียนไปติดต่อกิจธุระในชีวิตประจำวันแล้วนำประสบการณ์ที่ได้รับมาอภิปรายแลกเปลี่ยนกันในห้องเรียน

ในการสอนรายวิชาเลือก ครูมักประสบปัญหาว่า เวลาเรียนมีไม่พอกับเนื้อหาที่จะสอนซึ่งน่าจะมีวิธีแก้ไข คือ ในชั่วโมงแรกครูควรชี้แจงจุดประสงค์ของการเรียนรายวิชาเลือก การทดสอบ การประกอบกิจกรรม และครูควรหลีกเลี่ยงวิธีสอนแบบบรรยาย แต่ควรมอบหมายงานให้นักเรียนไปทำแทน การมอบหมายงานให้นักเรียนแต่ละครั้ง ควรชี้แจงวัตถุประสงค์และกิจกรรมที่จะจัดขึ้นเพื่อการเรียนรู้ของนักเรียน แล้วนัดหมายในชั่วโมงต่อไปว่าจะให้นักเรียนได้ประกอบกิจกรรมตามที่ได้มอบหมายนั้น เช่น จะฝึกทักษะการพูดชี้แจงในชีวิตประจำวัน ครูก็กำหนดให้นักเรียนไปเตรียมหัวข้อที่จะพูดมาคนละ 2 หัวข้อ หัวข้อละ 2 นาที ให้นักเรียนไปเตรียมวิธีการพูดที่แจ่มแจ้ง กะทัดรัดมาชี้แจงแก่ครูและแก่เพื่อนนักเรียน

รายวิชาเลือกเสริมทักษะภาษา ท 211 ไม่มีหนังสือเรียนนั้น ทางกรมวิชาการได้แนะนำวิธีสอน ในหนังสือคู่มือครู (2526 : (3)) สรุปได้ดังนี้

1. ครูต้องเน้นการปฏิบัติหรือกิจกรรมให้นักเรียนได้ฝึกทักษะมากที่สุด ทั้งการฟัง การพูด การอ่าน และการเขียน ให้นักเรียนได้แสดงตามความรู้ความสามารถของตน ไม่ว่าจะเป็นการข้อมแก่นักชกพร่องหรือเป็นการเพิ่มพูนพัฒนาทักษะก็ตาม

2. ในการสอนฝึกทักษะนั้น นักเรียนต้องทำแบบฝึกหัดเป็นส่วนใหญ่ แบบฝึกหัดตอนต้น ๆ ของแต่ละบท ทั้งการฟัง การพูด การอ่าน การเขียน มีลักษณะเป็นแบบฝึกหัดเพื่อข้อมเสริมทักษะสำหรับนักเรียนที่มีข้อบกพร่อง เช่น ข้อบกพร่องต่อไปนี้ การฟัง แยกเสียงไม่ถูก จับใจความสำคัญในเรื่องที่ฟังได้ไม่ครบ ฯลฯ การพูด ออกเสียงคำไม่ชัดเจน ฯลฯ การอ่าน อ่านผิด อ่านช้า จับใจความไม่ได้ ฯลฯ การเขียน เขียนหนังสือผิด เขียนลำดับความไม่ถูกต้อง ฯลฯ ข้อบกพร่องต่าง ๆ เหล่านี้ครูสามารถช่วยแก้ไขได้เมื่อนักเรียนได้ปรับปรุงตนเองดีขึ้นแล้ว ครูก็ให้ทำแบบฝึกหัดที่ยากขึ้นเพื่อเป็นการพัฒนาทักษะ

3. ครูควรจัดกิจกรรมการเรียนการสอนให้สนุกสนาน ได้รับความสนใจผู้เรียน เช่น การสรุปผลงานปลายภาค ครูอาจให้ทำวารสารของกลุ่ม จัดประกวดจัดนิทรรศการการเขียน จัดกิจกรรมการพูดในที่ชุมนุมชน แต่ครูต้องใช้เวลาหรือนัดหมายให้นักเรียนทราบเสียก่อน ดังนั้น

การสอนรายวิชานี้ ถ้านักเรียนได้แสดงออกตามความถนัดและความสามารถ นักเรียนจะเรียนด้วยความพอใจและความสามารถที่มีเพิ่มขึ้น ถ้านักเรียนที่มีข้อบกพร่องในการเรียนภาษา ก็จะได้รับ การสอนซ่อมเสริมจนสามารถเรียนได้ทันเพื่อน เป็นการช่วยลดปัญหาในการเรียนภาษาไทย และทำให้นักเรียนรักที่จะเรียนวิชานี้ยิ่งขึ้น

3. เนื้อหาวิชา

เนื้อหาในรายวิชาเลือก ที่สุจริต เพียรชอบ (2525 : 67-68) สรุปไว้มีดังนี้

ก. ท 211 เสริมทักษะภาษา วิชานี้มุ่งให้นักเรียนเกิดทักษะทางภาษาเพิ่มขึ้น และมีแนวการสอน 2 แนวคือ เพื่อพัฒนาทักษะทางภาษาให้สูงขึ้น และเพื่อซ่อมข้อบกพร่องทางภาษา สำหรับนักเรียนที่ควรได้รับการซ่อมทางภาษานั้นก็ควรแก้ข้อบกพร่องและฝึกทักษะเพิ่ม เต็มจากรายวิชาบังคับ เนื้อหาเป็นการเสริมทางศิลปะการใช้ภาษา เช่น การฟังข้อความที่ยาวขึ้น การอ่านหนังสือที่เหมาะสมทั้งประเภทบันเทิงคดีและสารคดีเมื่อฟังและอ่านแล้ว ส่วนที่เสริมทักษะทางด้าน การพูด หรือเขียนรายงานให้ดีขึ้น ได้แก่ การพูดในที่ประชุม การอภิปรายกลุ่ม การแสดงบทบาท การแสดงละคร การเขียนบทประพันธ์ บทความ คำขวัญ คำอวยพรและอื่น ๆ

ข. ท 221 การอ่านและการพิจารณาหนังสือ วิชานี้มุ่งส่งเสริมการอ่านอย่างกว้างขวางให้นักเรียนรักการอ่าน และอ่านอย่างไตร่ตรอง พิจารณาวิธีการแต่งหนังสือและให้นักเรียนได้รับการซ่อมเสริมทางการอ่าน เนื้อหาวิชาสรุปได้ดังนี้คือ หลักการวิจารณ์เบื้องต้น การพิจารณาหนังสือที่ได้รับการนิยมนำมาอ่าน หนังสือนั้นควรเหมาะแก่วัยและความสนใจของนักเรียนด้วย

ค. ท 322 การอ่านงานประพันธ์เฉพาะเรื่อง วิชานี้มุ่งให้นักเรียนรู้จักอ่านหนังสืออย่างพิถีพิถัน โดยอาศัยหลักการวิจารณ์เบื้องต้นเป็นแนวทาง และสามารถแสดงความคิดเห็น วิเคราะห์ได้อย่างมีหลักการ เนื้อหาประกอบด้วย การอ่านหนังสือร้อยแก้วและร้อยกรองเฉพาะเรื่อง ฝึกสังเกตและวิเคราะห์หนังสือในด้านรูปแบบ โครงเรื่อง ลักษณะของละคร หลักเบื้องต้นในการวิจารณ์หนังสือ ฝึกแสดงความคิดเห็นเชิงวิจารณ์โดยอภิปรายในกลุ่มย่อยหรือกลุ่มใหญ่

ง. ท 331 ภาษาไทยเพื่อกิจธุระ วิชานี้มุ่งให้นักเรียนได้ฝึกทักษะทางภาษาที่ใช้ในการกระทำกิจธุระต่าง ๆ เนื้อหาวิชาประกอบด้วย การฝึกทักษะทางภาษาทั้งในด้านการฟัง พูด อ่าน เขียน เพื่อประโยชน์แก่ตนเอง ครอบครัวหรือชุมชน เช่น การใช้โทรศัพท์ การบันทึกข้อความ การอ่านและการกรอกแบบฟอร์มต่าง ๆ การติดต่อกับพนักงานในท้องที่ในเรื่องที่จะเพิ่ม เช่น การแจ้งความ การเกิด การตาย การสมัครเข้าเป็นสมาชิกของชุมนุมหรือสมาคม การเขียนบันทึกเรื่องยาว การประชุมกลุ่ม เป็นต้น

จ. ท 341 การพูดและการเขียนเชิงสร้างสรรค์ วิชานี้มุ่งให้นักเรียนรู้จักใช้ภาษาพูดอย่างมีศิลปะ และมีความสามารถในการเขียนเชิงสร้างสรรค์ตามควรแก่วัย เนื้อหาประกอบด้วย การพูดในโอกาสเฉพาะ เช่น การกล่าวขอบคุณ การพูดชี้แจงเหตุผล การขอความร่วมมือ การกล่าวเพื่อสมานไมตรี และการกล่าวต่อที่ประชุม การเขียนเชิงสร้างสรรค์ประกอบด้วย การเขียนทั้งร้อยแก้วร้อยกรอง การเขียนนิทานเรื่องเล่า บันทึกประสบการณ์ บทสนทนา บทละครสั้น การเขียนคำประพันธ์ เช่น กาพย์ กลอน โคลง ฉันท์อย่างง่าย และการพรรณนาความรู้สึกต่าง ๆ

ฉ. ท 351 หลักภาษาเพื่อการสื่อสาร วิชานี้มุ่งให้ผู้เรียนรู้จักสังเกตรูปลักษณะของคำและกลุ่มคำที่ใช้ในภาษาไทย รู้จักใช้คำให้ตรงความหมาย รู้จักสังเกตความสัมพันธ์ระหว่างคำกับคำและระหว่างกลุ่มคำกับกลุ่มคำในประโยค และสามารถนำความรู้และหลักเกณฑ์ที่ได้จากหลักภาษาไปใช้ในการฟัง พูด อ่าน เขียนได้อย่างเหมาะสม เนื้อหาประกอบด้วย การสังเกตรูปลักษณะของคำไทยชนิดต่าง ๆ การสังเกตกลุ่มคำ และหน้าที่ของกลุ่มคำ การใช้คำให้ตรงความหมาย การแต่งประโยคเพื่อใช้สื่อสารในชีวิตประจำวัน การเรียบเรียงข้อความทั้งในการพูดและการเขียน การสังเกตสำนวนและภาษิตไทย และเลือกใช้ให้ตรงความหมายทั้งในการพูดและการเขียน

4. การใช้สื่อการสอน

การใช้สื่อการสอนมีความสำคัญมากต่อการเรียนรู้ของผู้เรียน เพราะปัจจุบันนี้โลกมีความก้าวหน้าทางเทคโนโลยีเป็นอันมาก ความเจริญก้าวหน้าต่าง ๆ เหล่านี้ได้มีอิทธิพลต่อการดำเนินชีวิตของบุคคลในสังคม ทั้งในด้านวัตถุและจิตใจ และยังมีผลต่อการปรับปรุงระบบการศึกษาด้วย นักการศึกษาได้นำแนวคิดในเรื่องอุปกรณ์การศึกษา เครื่องมือต่าง ๆ ช่วยเพิ่มคุณภาพการเรียนการสอน อันประกอบด้วยการนำเครื่องมือและอุปกรณ์ใหม่ ๆ มาใช้ในการเรียนการสอน เช่น เครื่องฉายภาพยนตร์ เครื่องบันทึกเสียง วิทยุ โทรทัศน์ วีดิทัศน์ คอมพิวเตอร์ช่วยสอน และเครื่องช่วยสอน เป็นต้น นอกจากนี้ยังได้นำแนวคิดในการผลิตวัสดุการสอนแนวใหม่มาช่วยในการจัดดำเนินการสอน ซึ่งได้แก่ สไลด์ ภาพโปร่งแสง ภาพยนตร์ เอกสาร สิ่งตีพิมพ์ต่าง ๆ ทั้งนี้เพราะเห็นว่า การใช้สื่อการสอนเป็นเครื่องมือในการเรียนการสอนนั้นจะเป็นเครื่องมือที่กระตุ้นความสนใจ ช่วยสร้างความสนใจอย่างรวดเร็ว ทำให้จดจำอย่างไม่มีวันลืมเลือน ทั้งนี้เพราะการสอนโดยใช้วัสดุอุปกรณ์เข้ามาช่วยทำให้ผู้เรียนได้สัมผัสด้วยประสาทหลายทางขึ้น แทนที่จะใช้การฟังแต่เพียงอย่างเดียว ดังคำพังเพยที่ว่า "ลิบปากว่าไม่เท่าหนึ่งตาเห็น ลิบตาเห็นไม่เท่าหนึ่งมือคลำ" ซึ่งเป็นพื้นฐานของการสอนของไทยมาตั้งแต่โบราณ

สำหรับความสำคัญของการใช้สื่อการสอนในโรงเรียนระดับชั้นมัธยมศึกษาชั้น สูง ริตเพียรชอบ (2521 : 33-41) ได้กล่าวถึงเรื่องนี้ไว้ว่า โรงเรียนมัธยมศึกษาในอนาคตจะใช้สื่อการสอนมากขึ้น โดยเฉพาะสื่อการสอนที่เป็นเครื่องมือต่าง ๆ (hardware) ครูจะใช้สอนเพื่อให้นักเรียนได้เกิดการเรียนรู้ที่มีประสิทธิภาพ และในขณะเดียวกันจำนวนเครื่องมือและสื่อการสอนจะมีมากขึ้นและมีคุณภาพดี นักเรียนสามารถใช้เครื่องมือด้วยตนเองที่โรงเรียนหรืออาจืมไปใช้ศึกษาด้วยตนเองที่บ้านก็ได้ สื่อการสอนจำพวกเครื่องเสียง เทปบันทึกเสียงจะมีจำนวนมาก ทั้งครูและนักเรียนจะใช้เครื่องช่วยสอนและแสวงหาความรู้ได้อย่างมีประสิทธิภาพ โรงเรียนมัธยมทุกแห่งจะมีศูนย์การเรียนซึ่งเป็นแหล่งค้นคว้าวิชาการต่าง ๆ โดยครบถ้วน นักเรียนจะมีโอกาสศึกษาค้นคว้าด้วยตนเองจากศูนย์การเรียนมากขึ้น โรงเรียนมัธยมจะมีเครื่องมือช่วยสอนและบทเรียนสำเร็จรูปต่าง ๆ ที่นักเรียนสามารถเรียนด้วยตนเองและเร่งอัตราเร็วในการเรียนของตนเองในวิชาต่าง ๆ มากขึ้น

ในการเรียนการสอนวิชาภาษาไทยให้มีประสิทธิภาพนั้น ครูผู้สอนจะต้องรู้จักมุ่งหมายของวิชาภาษาไทย รู้จักการจัดและการเลือกเนื้อหาวิชาภาษาไทย ตลอดจนการเตรียมบทเรียนจะต้องคำนึงถึงหลักจิตวิทยาและการเรียนรู้ของเด็ก รู้จักกลวิธีสอนภาษาไทยที่ดี รู้จักเลือกวิธีสอนมาใช้ให้เหมาะสมกับเนื้อหาและเด็ก และให้สอดคล้องกับจุดมุ่งหมาย ตลอดจนอุปกรณ์การสอน ซึ่งในส่วนของอุปกรณ์การสอนหรือสื่อการสอนนั้น สุจริต เพียรชอบ และสายใจ อินทร์พรชัย (2523 : 223-226) ได้กล่าวถึงการใช้สื่อการสอนในการเรียนวิชาภาษาไทยไว้ว่า วิชาภาษาไทยเป็นวิชาที่มีเนื้อหาสาระมาก เพื่อให้การเรียนการสอนเกิดผลสมความมุ่งหมาย ครูภาษาไทยจะต้องมีการเตรียมตัวในการสอนเป็นอย่างดี และในการเรียนการสอนบางเรื่อง ซึ่งอยู่ไกลตัวทั้งครูและนักเรียน จึงจำเป็นอย่างยิ่งที่จะนำสื่อการสอนมาใช้ในห้องเรียน ครูผู้ใช้สื่อการสอนจะพิจารณาและทำความเข้าใจกับบทเรียนอย่างละเอียด พร้อมทั้งตั้งวัตถุประสงค์เชิงพฤติกรรมของบทเรียนนั้น เตรียมจัดกิจกรรมเกี่ยวกับบทเรียนและเลือกสื่อการสอนที่จะเป็นเครื่องช่วยในการสอนให้นักเรียนเกิดประสบการณ์ตรงได้มากที่สุด เมื่อเลือกสื่อการสอนได้แล้ว ครูควรทดลองใช้ก่อนที่จะนำไปใช้จริงในห้องเรียน เพื่อตรวจสอบสภาพของสื่อการสอน และเพื่อให้ครูเกิดความคล่องแคล่วในการใช้ด้วย

การเรียนการสอนในห้องเรียน ถ้ารู้จักวางแผนการสอน และรู้จักเลือกวิธีสอนให้เหมาะสม ไม่ว่าจะ เป็นวิธีสอนแบบใดก็ตามย่อมใช้สื่อการสอนเป็นเครื่องช่วยได้อย่างดี และการใช้สื่อการสอนอย่างถูกต้องแล้วย่อมส่งเสริมการเรียนการสอนให้ก้าวหน้ายิ่งขึ้น ดังนั้นการสอนด้วยการใช้สื่อการสอนเป็นเครื่องช่วยจึงเป็นเรื่องสำคัญยิ่งสำหรับสื่อการสอนนั้น หากครูภาษาไทยสามารถผลิตสื่อการสอนประเภทง่าย ๆ ได้ ก็จะทำให้สิ้นเปลืองค่าใช้จ่ายน้อยลง และถ้าหากครูภาษาไทยได้รู้แหล่งที่จะบริการเกี่ยวกับสื่อการสอนประเภทต่าง ๆ ก็จะช่วยขจัดปัญหาการขาดแคลนอุปกรณ์ได้ ปัจจุบันสังคมมีการเปลี่ยนแปลง จำนวนนักเรียนก็มีเพิ่มมากขึ้น จึงมีความจำเป็นที่ครูจะต้องจัดหา จัดเตรียม และทำความเข้าใจวิธีใช้และประโยชน์ของสื่อการสอนแต่ละประเภทมากขึ้นด้วย การเลือกใช้สื่อการสอนแต่ละประเภทสำคัญมาก เพราะสื่อแต่ละประเภทมีวิธีการนำไปใช้และข้อจำกัดของประโยชน์ต่างกัน การใช้สื่อการสอนจะประสบผลตามวัตถุประสงค์มากน้อยเพียงใดขึ้นอยู่กับ การเลือกและวิธีใช้สื่อการสอนของครู ในแต่ละครั้งเป็นสำคัญ ครูสามารถนำสื่อการสอนมาใช้ประกอบการสอนได้ทุกขั้นตอน ดังนี้

1. ใช้สื่อการสอนนำเข้าสู่บทเรียน คือการใช้อุปกรณ์ดึงความสนใจของนักเรียนให้มาอยู่ที่บทเรียนที่ครูจะสอน ด้วยการใช้รูปภาพ บทเพลง หรือการอภิปราย โดยใช้เวลานั้น ๆ ประมาณ 5 นาที

2. ใช้สื่อการสอนอธิบายบทเรียน ขั้นการสอนนี้ครูอาจจะใช้แผนภูมิ หรือเรื่องราวที่ตัดมาจากหนังสือพิมพ์มาประกอบให้นักเรียนฝึกการคิดอย่างมีวิจารณญาณ เพื่ออธิบายบทเรียนที่ครูสอน

3. ขั้นสรุปบทเรียน เป็นการสรุปประสบการณ์ในการเรียนการสอนแต่ละเรื่อง ขั้นนี้ นักเรียนจะรวบรวมความคิด ความเข้าใจของตน สรุปสาระสำคัญของเนื้อหาออกมาเป็นหลักเกณฑ์ เป็นแนวคิด หรือข้อสำคัญของเรื่องซึ่งขั้นตอนนี้ครูอาจจะนำบัตรคำ แผนที่มาช่วยประกอบการอธิบาย เพื่อการสรุปบทเรียนก็ได้

4. ขั้นวัดผล ครูสามารถวัดผลนักเรียนด้วยวิธีการต่อไปนี้ เช่น การให้นักเรียนแสดงละครหลังจากเรียนเรื่องต่าง ๆ ในบทเรียนไปแล้ว ให้นักเรียนเขียนบรรยายภาพ หลังจากที่ได้เรียนเกี่ยวกับหลักเกณฑ์การเขียนไปแล้ว หรือทดสอบการเขียนจากบัตรคำ เป็นต้น

ในบางครั้งครูภาษาไทยอาจมีปัญหากในการใช้สื่อการสอน หรือมีความลำบากในการผลิตหรือจัดหา ดังนั้นควรที่จะเป็นนักสะสม เช่น สะสมรูปภาพ ปฏิทิน หนังสือพิมพ์ นิตยสาร หรืออาจจะขอความร่วมมือจากนักเรียนช่วยหาสื่อประเภทต่าง ๆ เช่น ภาพถ่าย สมุดภาพ ภาพวาด นอกจากนั้นอาจขอความร่วมมือจากครูวิชาอื่น ๆ เช่น ครูศิลปะ ช่วยในด้านการจัดทำสื่อประเภทภาพวาด ภาพถ่าย หรือประเภทหุ่นจำลอง ร่วมมือกับบรรณารักษ์จัดรวมรายชื่อหนังสือและแนะนำวิธีใช้ห้องสมุด อีกทั้งขอยืมจากองค์การหรือสถาบัน เช่น สถานทูต หน่วยงานนิเทศก์ มหาวิทยาลัย หรืออาจติดต่อขอสื่อการสอนที่ผลิตฝึกสอนจากสถาบันผลิตขึ้นเพื่อใช้ในการสอน ถ้าครูที่สอนในต่างจังหวัด ครูอาจแลกเปลี่ยนการใช้สื่อการสอนกันในระหว่างโรงเรียนและนำสื่อมวลชนมาเป็นประโยชน์ในการสอนภาษาไทย

5. การวัดผลและการประเมินผล

การประเมินผลการเรียนเป็นสิ่งสำคัญ และจัดเป็นองค์ประกอบหนึ่งของการเรียนการสอน ครูที่ดีจะต้องแสวงหาแนวทาง ให้การเรียนการสอนประสบความสำเร็จอย่างมีประสิทธิภาพ นักเรียนบรรลุตามจุดประสงค์ที่กำหนด นั่นคือต้องรู้จักนักเรียน เช่น รู้ความสามารถของนักเรียน รู้ผลสัมฤทธิ์ของนักเรียนในอดีต รู้ความสนใจ รู้จุดบกพร่อง และจุดเด่นในการเรียนของนักเรียน ดังนั้นหลักการประเมินผลการเรียนวิชาภาษาไทยระดับมัธยมศึกษา จึงได้กำหนดให้มีการประเมินผลก่อนเรียน ประเมินผลระหว่างภาค และประเมินผลปลายภาค

วิชาภาษาไทยเป็นวิชาทักษะซึ่งจุดมุ่งหมายในการสอนมุ่งให้นักเรียนสามารถใช้ภาษาได้ดี ทั้งในการฟัง พูด อ่าน และเขียน ในการวัดผลและการประเมินผลจึงมุ่งวัดความสามารถหรือประสิทธิภาพของทักษะทั้ง 4 นั้นเป็นสำคัญ จันทิมา พรหมโชติกุล (2521 : 80-110) ได้กล่าวถึงการวัดผลและประเมินผลทักษะทั้ง 4 ไว้พอสรุปได้ดังนี้

1. ทักษะฟัง ได้แก่ การฟังแล้วรู้เรื่อง เข้าใจเรื่องราวนั้น ๆ หรือไม่ สามารถแปลความ ขยายความ ตลอดจนนำไปใช้ สามารถวิเคราะห์ วิเคราะห์ และประเมินค่าได้
2. ทักษะพูด อาจทำได้หลายลักษณะเช่น ความคล่องแคล่วในการใช้คำ ความชัดเจนและเฉียบคมของคำพูด วิธียุทธ์ลักษณะของคำพูด ให้พูดตามสถานการณ์ต่าง ๆ ให้ทำกิจกรรมเกี่ยวกับการพูด ได้แก่ ได้วาที พูดโฆษณา
3. ทักษะอ่าน มี 2 ลักษณะคือ อ่านออกเสียง คือการออกเสียงธรรมดา ซึ่งต้องให้ความชัดเจนถูกต้องในการอ่าน ความคล่องแคล่ว และการอ่านทำนองเสนาะ ซึ่งต้องคำนึงถึงความถูกต้องความไพเราะและทำนอง ส่วนการอ่านในใจ คืออ่านเอาเรื่อง ได้แก่ การอ่านวรรณคดี หนังสือหรือข้อความประเภทต่าง ๆ ซึ่งต้องให้เก็บสาระสำคัญของเรื่อง เข้าใจเรื่อง และสามารถวิเคราะห์ วิเคราะห์ และประเมินค่าของเรื่อง หรือข้อความนั้น ๆ
4. ทักษะเขียน ได้แก่ การเขียนโดยทั่ว ๆ ไป โดยการกำหนดเรื่องให้เขียน เขียนเรียงความ การเขียนจากประสบการณ์ จดหมาย โทรเลข อนาคต และกรอกแบบฟอร์มต่าง ๆ

โดยทั่วไปวิธีวัดผลการศึกษาที่ใช้กันมากคือ ข้อสอบ ด้วยเหตุนี้จึงมักเป็นที่เข้าใจว่า การวัดผลการศึกษากับการสอบเป็นสิ่งเดียวกัน แต่แท้จริงแล้ว การวัดและประเมินผลอาจใช้วิธีการหรือกิจกรรมได้หลายวิธีดังที่ สุจริต เพียรชอบ (2530 : 266-270) ได้ให้วิธีวัดผลต่าง ๆ พอจะสรุปได้คือ การถามด้วยปากเปล่า การสอบปากเปล่า การสัมภาษณ์ การสนทนา การอภิปราย การประชุมกลุ่มย่อย การสังเกต การใช้แบบสอบถาม การให้นักเรียนทำรายงาน เสนอผลการค้นคว้า การใช้มาตราส่วนประเมินค่า การบันทึกพฤติกรรมทางภาษาของนักเรียน และการวัดผลโดยใช้แผนภูมิแสดงเกณฑ์ นอกจากนั้นก็ยังมีวิธีวัดผลด้วยวิธีให้วาดภาพประกอบบทเรียน การแสดงบทบาท แสดงละคร โต้วาที การใช้สถานการณ์จำลอง การโต้กลอนสด สักวา การตกแต่งป้ายนิเทศ และอื่น ๆ

ดังนั้น ในการเรียนการสอนวิชาภาษาไทยนั้น การวัดผลและประเมินผลจะเอื้ออำนวยประโยชน์ต่อการเรียนการสอนดังที่ สุจริต เพียรชอบ และสายใจ อินทร์ทรัพย์ (2523 : 236-237) กล่าวไว้พอสรุปได้ดังนี้ การวัดผลและประเมินผลนั้นจะช่วยให้ครูได้ทราบสถานภาพทางการเรียนภาษาของนักเรียน ตั้งแต่ลงมือสอนและขณะที่สอนและสิ้นสุดการสอน ครูสามารถแบ่งนักเรียนออกเป็นกลุ่ม ๆ ตามความสามารถ เมื่อพบว่า มีข้อบกพร่องครูจะสามารถจัดการสอนซ่อมเสริมทักษะทางภาษาให้เป็นพิเศษ นักเรียนก็จะสามารถเรียนทันกลุ่มอื่น ช่วยให้ครูสามารถให้คะแนนนักเรียนได้ถูกต้อง และยังได้ทราบข้อมูลเกี่ยวกับการเรียนภาษาไทยของนักเรียน ทั้งนี้ เพื่อใช้เป็นแนวทางในการให้คำปรึกษาในด้านการเลือกวิชาเรียนในสาขาวิชาภาษาไทยต่อไป ตลอดจนสามารถทราบถึงทัศนคติของนักเรียนที่มีต่อการเรียนภาษาไทย เพื่อหาทางช่วยเหลือให้มีทัศนคติที่ดีขึ้น การวัดผลและการประเมินผลจะช่วยให้นักเรียนตื่นตัวมีความสนใจเรียนภาษาไทย เพราะการวัดผลเป็นระยะ ๆ นั้น ช่วยให้เราใจและสร้างความกระตือรือร้นเพิ่มขึ้น

ปัจจุบันการประเมินผลการเรียนตามหลักสูตรมัธยมศึกษาตอนต้น พุทธศักราช 2521 ซึ่งได้ประกาศใช้ไปแล้วนั้น สภาพของระเบียบไม่เอื้ออำนวยให้ผู้สอนและผู้เรียนบรรลุตามจุดมุ่งหมายที่กำหนดไว้ในหลักสูตร กระทรวงศึกษาธิการจึงได้มีการปรับปรุงเมื่อพุทธศักราช 2529 (2529 : 1-5) ดังพอจะสรุปได้ว่า หลักการประเมินผลนั้นให้สถานที่มีหน้าที่ประเมินผลการเรียน โดยความเห็นชอบของกลุ่มโรงเรียน และประเมินการเรียนเป็นรายวิชา การประเมินผลต้องให้สอดคล้องกับจุดประสงค์ของการเรียนรู้ของแต่ละรายวิชา ส่วนวิธีการประเมินผลให้แจ้ง

ให้ผู้เรียนทราบจุดประสงค์การเรียนรู้ และเกณฑ์ขั้นต่ำของการผ่านรายวิชาก่อนสอนรายวิชานั้น โดยให้ประเมินผลก่อนเรียน ระหว่างเรียนเป็นระยะ ๆ เพื่อศึกษาผลการเรียนเมื่อจัดการซ่อมเสริม และให้นำคะแนนไปรวมกับการประเมินปลายภาคเรียน โดยได้ประเมินผลระหว่างภาค ให้ประเมินตามจุดประสงค์การเรียนรู้ และให้ทดสอบคลุมพฤติกรรมทั้ง 3 ด้าน คือ พุทธิพิสัย ทักษพิสัย และจิตพิสัย โดยให้มีการวัดผลเพื่อเก็บคะแนนรายจุดประสงค์ วัดผลระหว่างภาคเรียน และประเมินผลด้านจิตพิสัย ทั้งนี้ให้กลุ่มโรงเรียนกำหนดจุดประสงค์ที่จะวัดผลเพื่อเก็บคะแนนและกำหนดพฤติกรรมด้านจิตพิสัยที่จะประเมินสำหรับแต่ละรายวิชา รวมทั้งกำหนดจุดประสงค์ที่จะวัดผลระหว่างภาค คะแนนระหว่างภาค ซึ่งคะแนนระหว่างภาคจะต้องประกอบด้วยคะแนน 3 ส่วน คือ คะแนนจากการวัดรายจุดประสงค์ คะแนนจากการวัดผลระหว่างภาค และคะแนนจากการประเมินด้านจิตพิสัย จะขาดส่วนใดส่วนหนึ่งไม่ได้ และให้เก็บไว้เป็นหลักฐาน

จากหลักการประเมินผลดังกล่าว ทำให้การประเมินผลการเรียนวิชาเลือกภาษาไทยทุกรายวิชา ระดับมัธยมศึกษาตอนต้น ต้องถือปฏิบัติตามที่กำหนดไว้ในหลักสูตร ดังนั้นจึงจำเป็นอย่างยิ่งที่ครูภาษาไทย จะต้องเข้าใจหลักการวัดผลและประเมินผลอย่างดี เพื่อการปฏิบัติงานวิชาการด้านนี้ได้ถูกต้อง ยุติธรรม เป็นไปด้วยดี

6. การนิเทศการสอน

ภาษาไทยเป็นวิชาที่มีความสำคัญในหลักสูตรมัธยมศึกษาตอนต้น เป็นการสอนภาษาเพื่อการสื่อสารและเน้นการสอนทักษะต่าง ๆ ให้สัมพันธ์กัน ครูผู้สอนภาษาไทยมีอยู่เป็นจำนวนมาก ทั้งที่เป็นครูจบมาใหม่และครูที่สอนมานานแล้ว ปัจจุบันหลักสูตรการสอนภาษาไทยได้เปลี่ยนแปลงไปตามหลักสูตรมัธยมศึกษาตอนต้น พุทธศักราช 2521 ดังนั้น ปัญหาด้านหลักสูตรและหนังสือเรียนให้ทันต่อการเปลี่ยนแปลงของสังคม การปรับปรุงวิธีการสอนให้ทันต่อความเจริญก้าวหน้าทางด้านวิชาการ การใช้สื่อการสอนให้ตีมีประสิทธิภาพ การวัดและประเมินผลการเรียนการสอนให้สอดคล้องกับจุดประสงค์ของการเรียนรู้ของแต่ละรายวิชา และการสอนซ่อมเสริม เป็นต้น ย่อมเกิดขึ้นตามการเปลี่ยนแปลงดังกล่าว การนิเทศการสอนจึงมีความสำคัญและจำเป็นต่อการปรับปรุงการเรียนการสอนภาษาไทยเป็นอย่างมาก

การนิเทศการสอนมีจุดมุ่งหมายเพื่อปรับปรุงการสอนให้ดีขึ้น ทันกับความก้าวหน้าของวิทยาการใหม่ ๆ และความเปลี่ยนแปลงของสังคม ดังนั้นการที่จะทำให้บรรลุจุดประสงค์ดังกล่าวต้องมีบุคคลหรือคณะบุคคลทำหน้าที่รับผิดชอบการนิเทศการสอน และต้องอาศัยการประสานงานร่วมมือกันหลายฝ่าย ผู้ที่จะมีบทบาทในการนิเทศการสอน ควรประกอบด้วยบุคคลต่อไปนี้คือ ศึกษานิเทศก์ ผู้อำนวยการหรืออาจารย์ใหญ่ ผู้ช่วยผู้อำนวยการฝ่ายวิชาการหรือผู้ช่วยอาจารย์ใหญ่ฝ่ายวิชาการ หัวหน้าหมวดวิชา ครูประจำวิชา แต่ในวงการศึกษาระดับมัธยมของไทยในปัจจุบันนี้ การนิเทศการสอนโดยศึกษานิเทศก์ไม่สามารถกระทำได้อย่างทั่วถึง เนื่องจากการขยายตัวในด้านจำนวนโรงเรียน และขนาดของโรงเรียนประกอบกับบุคลากรในโรงเรียนมัธยมศึกษาจำนวนไม่น้อยที่มีความรู้ความสามารถ และความชำนาญด้านการสอนเฉพาะวิชา สมควรที่จะนำทรัพยากรบุคคลเหล่านี้มาใช้ให้เกิดประโยชน์มากที่สุดในการพัฒนาปรับปรุงคุณภาพของการสอนภายในโรงเรียน โดยเหตุนี้จึงทำให้เกิดระบบการนิเทศการศึกษาอีกรูปแบบหนึ่งขึ้น เรียกว่า "การนิเทศการสอนภายในโรงเรียน"

การนิเทศการสอนภายในโรงเรียน มีบุคลากรภายในโรงเรียนเป็นผู้ดำเนินการ โดยมีจุดประสงค์เพื่อปรับปรุงส่งเสริมประสิทธิภาพด้านการเรียนการสอนภายในโรงเรียนให้ดีขึ้น สำหรับการนิเทศวิชาภาษาไทยนั้น สิ่งที่จะช่วยครูภาษาไทยได้ก็คือ การแนะนำด้านนิเทศทางวิชาการเกี่ยวกับหลักสูตรวิชาภาษาไทย เพราะครูภาษาไทยควรได้รับการแนะนำในการวิเคราะห์จุดมุ่งหมายของหลักสูตรเพื่อเป็นแนวทางพื้นฐานในการจัดทำแผนการสอน และกำหนดจุดประสงค์การเรียนรู้ เพื่อให้ครูสามารถจัดการเรียนการสอนให้ได้ผลดียิ่งขึ้น ด้านจุดประสงค์ ในการจัดการเรียนการสอนทุกรายวิชา ครูผู้สอนต้องยึดจุดประสงค์เป็นแนวทางว่าวิชาใดจะให้ผู้เรียนได้รับอะไรบ้าง ผู้สอนอาจตีความหมายแตกต่างกันไปและผู้สอนอาจกำหนดพฤติกรรมที่แสดงถึงความเข้าใจของผู้เรียนแตกต่างกันไป (กรมวิชาการ 2521 : 36) ดังนั้นการตั้งจุดประสงค์จึงจำเป็นที่ครูผู้สอนจะต้องทำความเข้าใจให้ตรงกันและเป็นอันหนึ่งอันเดียวกัน เพราะการตั้งจุดประสงค์แจ่มชัด จะเป็นข้อระบุถึงความสำเร็จในการจัดการเรียนการสอน ในการสอนภาษาไทยก็เช่นเดียวกัน สุจริต เพียรชอบ และสายใจ อินทรมพรรย (2523 : 63) กล่าวว่า "การเรียนการสอนภาษาไทยนั้น ถ้าจะให้ได้ผลดีนั้นครูควรต้องตั้งวัตถุประสงค์ในการสอนไว้ทั้งที่เป็นวัตถุประสงค์ของวิชาที่จะสอนอย่างกว้าง ๆ และวัตถุประสงค์ในการสอนแต่ละครั้งให้รัดกุม

ชัดเจน เพื่อว่าตนเองจะสามารถจัดเนื้อหา ประสบการณ์การเรียนรู้ วิธีสอน การจัดวัสดุ อุปกรณ์ ตลอดจนวิธีการประเมินผลที่ถูกต้อง" บรรเทา กิตติศักดิ์ (2526 : 290) ได้กล่าวถึงการนิเทศการสอนภาษาไทยด้านจุดประสงค์ว่า "โรงเรียนควรจัดให้มีการนิเทศการสอนภาษาไทยเพื่อช่วยให้ครูเข้าใจจุดประสงค์ของหลักสูตรภาษาไทยและดำเนินการสอนให้บรรลุตามจุดประสงค์ของหลักสูตร" และกรมวิชาการ กระทรวงศึกษาธิการ (2521 : 35) ได้กล่าวว่า "ควรจะมีการนิเทศเพื่อให้ครูสามารถแปลงจุดหมายของหลักสูตรให้เป็นจุดประสงค์ที่มีพฤติกรรมที่ชัดเจนสามารถวัดได้" ดังนั้นจึงเป็นความสำคัญและจำเป็นอย่างยิ่งที่ครูภาษาไทยจะต้องมีความรู้ ความสามารถในการกำหนดจุดประสงค์การเรียนรู้ในรายวิชาที่ตนสอนให้สอดคล้องกับจุดประสงค์หลักสูตรและจุดประสงค์รายวิชาได้ ครูภาษาไทยควรจะได้รับการนิเทศในด้านจุดประสงค์ของหลักสูตรวิชาภาษาไทย

ด้านเนื้อหาวิชาและหนังสือเรียน การเปลี่ยนแปลงหลักสูตรย่อมมีผลให้เนื้อหา รายวิชาและหนังสือเรียนรายวิชาภาษาไทยเปลี่ยนแปลงไปตามหลักการและจุดมุ่งหมายของหลักสูตร การเปลี่ยนแปลงเนื้อหาและหนังสือเรียนทำให้ครูเกิดปัญหาในการเรียนการสอน เพราะเนื้อหาวิชาเป็นข้อเท็จจริงของความรู้ กิจกรรม และประสบการณ์ ซึ่งจะช่วยนักเรียนในการพัฒนาสมรรถวิสัยของเขา ตลอดจนการปรับปรุงพฤติกรรมของเขาให้เป็นไปตามพฤติกรรมที่พึงประสงค์ ดังที่ บรรเทา กิตติศักดิ์ (2526 : 287) ได้กล่าวถึงการนิเทศทางด้านเนื้อหาและหนังสือเรียนว่า มีความจำเป็นที่จะช่วยพัฒนาครูภาษาไทยให้มีความรู้ในด้านนี้ ครูภาษาไทยควรจะได้รับความรู้ ความเข้าใจในเนื้อหาวิชาที่สอน ได้รับการชี้แจงเกี่ยวกับจุดประสงค์รายวิชาและคำอธิบายรายวิชาเพื่อที่จะตีความออกมาเป็นเนื้อหาวิชาที่จะต้องสอน และครูภาษาไทยควรมีโอกาสที่จะพัฒนาในด้านความรู้ในเนื้อหาและหนังสือเรียน โดยได้รับการบริการและการแนะนำแหล่งศึกษาหาความรู้เพิ่มเติม ขณะเดียวกันครูก็ควรได้รับการนิเทศจากผู้มีหน้าที่จัดการนิเทศทั้งภายในและภายนอกสถานศึกษา เพราะจะช่วยให้ครูเข้าใจขอบเขตเนื้อหาวิชาและการใช้หนังสือเรียน ซึ่งจะช่วยให้ครูสามารถปรับปรุงการใช้หนังสือเรียนที่เปลี่ยนแปลงไปได้ด้วยดีและมีประสิทธิภาพ

ด้านวิธีสอน การเรียนการสอนในแต่ละครั้งหรือแต่ละบทเรียน ครูอาจใช้วิธีสอนหลาย ๆ วิธีขึ้นอยู่กับดุลยพินิจของครูเพราะในการเรียนการสอนโดยทั่วไปไม่มีใครกำหนดได้ว่าวิธีสอนใดดีที่สุด ทั้งนี้เพราะการเรียนการสอนจะสัมฤทธิ์ผลตามความมุ่งหมายหรือไม่ขึ้นอยู่กับองค์ประกอบหลายอย่างเช่น ตัวครู บทเรียน การเตรียมบทเรียน อุปกรณ์ ความสนใจ ความพร้อม ประสบการณ์เดิมของนักเรียน ตลอดจนภาวะสิ่งแวดล้อมในขณะทำการสอน จากการวิจัยของพรสวรรค์ วงศ์วิไลทอง (2520 : 93-95) ซึ่งทำการวิจัยเรื่อง "ปัญหาการเรียนการสอนภาษาไทยของนักเรียนมัธยมศึกษาในกรุงเทพมหานคร" ที่ปรากฏผลว่า นักเรียนไม่ชอบเรียนวิชาภาษาไทยเพราะครูสอนไม่ดี ใช้วิธีสอนแบบบรรยายเป็นส่วนใหญ่ จากปัญหาด้านวิธีสอนนี้ จึงจำเป็นที่ครูภาษาไทยควรจะได้รับกรณีพิเศษเกี่ยวกับวิธีสอนเพื่อให้ครูได้รับความรู้เกี่ยวกับวิธีสอนใหม่ ๆ และน่าสนใจ ศรีสุตา จริยากุล (2526 : 11-12) ได้กล่าวถึงสภาพการจัดการเรียนการสอนให้สอดคล้องกับหลักสูตรใหม่ไว้ว่า

ครูต้องเปลี่ยนแนวการสอน การวางแผนให้นักเรียนได้เรียนหลาย ๆ ลักษณะตามความแตกต่างของแต่ละบุคคล เปลี่ยนแนวการสอนจากการบอกและการท่องจำมาเป็นวิธีการหาความรู้โดยการส่งเสริมให้เด็กรู้จักค้นคว้า แก้ปัญหา และใฝ่หาความรู้เอง ควรใช้อุปกรณ์เสริมการสอนและจัดกิจกรรมเพื่อเสริมความรู้

นอกจากนี้ บรรเทา กิตติศักดิ์ (2526 : 287) ได้กล่าวถึงความจำเป็นในการนิเทศเรื่องวิธีสอนแก่ครูว่า

เนื่องจากความเจริญทางด้านการศึกษาอันเป็นผลมาจากการวิจัย ทำให้พบแนวการสอนใหม่ที่ได้อทดลองใช้มาแล้ว เช่นการจัดศูนย์การเรียน การใช้บทเรียนสำเร็จรูป การใช้ชุดการสอน เป็นต้น ครูภาษาไทยจึงควรนำแนวคิดและวิธีการดังกล่าวมาพัฒนาการสอนของตน และจำเป็นที่จะต้องอาศัยบุคลากรที่มีความรู้ ความชำนาญ มีประสบการณ์มาให้การนิเทศแก่ครูภาษาไทย

ในการนิเทศด้านวิธีสอนนั้น ควรจัดให้มีการแนะนำวิธีสอนแบบต่าง ๆ เพื่อให้ครูสามารถนำไปใช้ได้เหมาะสมกับจุดประสงค์การเรียนรู้ เนื้อหา และสภาพห้องเรียน แนะนำเทคนิคการนำเข้าสู่บทเรียนที่น่าสนใจ แนะนำเทคนิคการสอนภาษาไทยที่ให้นักเรียนเป็นศูนย์กลาง แนะนำการใช้จิตวิทยาในการเรียนรู้มาใช้ในการเรียนการสอนเพื่อสร้างบรรยากาศในการเรียนการสอนให้มีประสิทธิภาพดียิ่งขึ้น

ด้านสื่อการสอน การเรียนการสอนในปัจจุบันมุ่งที่จะให้นักเรียนมีส่วนร่วมในกิจกรรมด้วยตนเองเพื่อให้เกิดประสบการณ์ตรงมากที่สุด สื่อการสอนจึงมีบทบาทสำคัญที่จะช่วยครูในการจัดกิจกรรมได้อย่างกว้างขวางและมีประสิทธิภาพ ประหยัดเวลาในการสอนและทำให้นักเรียนเข้าใจบทเรียนได้เร็วขึ้น แต่การใช้สื่อการสอนในการเรียนการสอนภาษาไทย ครูส่วนใหญ่จะมีปัญหาตามที่ สมคิด แก้วสนธิ (2520 : 9) ได้กล่าวถึงกรณีพิเศษทางวิชาการในด้านสื่อการสอนไว้ว่า

เป็นการพัฒนาในด้านการสร้างและการใช้อุปกรณ์หรือสื่อการสอนต่าง ๆ เพื่อเพิ่มประสิทธิภาพในการสอน ใช้ดึงดูดความสนใจของผู้เรียน ช่วยประหยัดเวลาในการสอน และสามารถคลุมเนื้อหาวิชาได้มากขึ้น การพัฒนาจะเน้นหนักไปในด้านการสร้างและใช้สื่อการสอน โดยที่อาจารย์ทุกคนจะต้องได้รับการฝึกอบรมหรือการประชุมปฏิบัติการที่จัดขึ้นเพื่อให้ความรู้ด้านการศึกษาที่จำเป็นและฝึกการใช้อุปกรณ์ที่เหมาะสมกับลักษณะวิชา

การใช้สื่อการเรียนการสอนภาษาไทยนั้น จะเกิดประโยชน์ต่อการเรียนการสอนเมื่อครูภาษาไทยเห็นประโยชน์ของการใช้สื่อการสอนอย่างแท้จริง และครูสามารถนำสื่อการสอนมาใช้ในการเรียนการสอนได้อย่างเหมาะสมกับขั้นตอน การเลือกใช้สื่อการสอนจึงเป็นเรื่องสำคัญมาก เพราะไม่ว่าสื่อการสอนจะดีเพียงใด หากไม่เหมาะสมกับเวลา โอกาส สถานที่และเนื้อหา สื่อการสอนก็ไม่เกิดประโยชน์ สุจริต เพียรชอบ และสายใจ อินทรมพรรย (2523 : 224) ได้กล่าวว่า "การใช้สื่อการสอนจะบรรลุผลตามวัตถุประสงค์มากน้อยเพียงใด ย่อมขึ้นอยู่กับทางเลือกและวิธีการใช้สื่อการสอนของครูในแต่ละครั้งเป็นสำคัญ...และครูสามารถนำสื่อการสอนมาใช้ในการสอนได้ทุกขั้นตอน ไม่ว่าจะเป็นในการนำเข้าสู่บทเรียน การอธิบายบทเรียน การสรุปบทเรียนและการวัดผล"

เพื่อให้ความช่วยเหลือครูในด้านการปรับปรุงและส่งเสริมความสามารถในการใช้สื่อการสอน ครูภาษาไทยจึงควรได้รับการนิเทศในด้านสื่อการสอนจากผู้มีหน้าที่เกี่ยวข้อง ซึ่งได้แก่ศึกษานิเทศก์ ผู้บริหาร ตลอดจนหัวหน้าหมวดวิชาภาษาไทยในการให้คำแนะนำการใช้สื่อการสอน การผลิต และที่สำคัญคือจะต้องรู้จักเลือกและประยุกต์ใช้สื่อการสอนให้เหมาะสมกับเนื้อหาวิชาและวิธีการสอน เพื่อที่จะทำให้การใช้สื่อการสอนเป็นไปอย่างมีประสิทธิภาพ และทำให้ผู้เรียนเข้าใจได้ดีขึ้น

ด้านการวัดและประเมินผล การวัดและประเมินผลเป็นสิ่งที่มีความสำคัญยิ่งในการเรียนการสอนภาษาไทย เพราะทำให้ผู้เรียนและผู้สอนทราบว่า การเรียนการสอนนั้นมีประสิทธิภาพหรือบรรลุตามเป้าหมายที่วางไว้มากน้อยเพียงใด สงัด อุทรานันท์ (2526 : 99-100) ได้กล่าวถึงการวัดและประเมินผล สรุปได้ดังนี้ การประเมินผลเป็นการตรวจสอบผลผลิตว่าได้มีการเปลี่ยนแปลงไปตามจุดมุ่งหมายที่ได้กำหนดไว้เพียงใด โดยการประเมินผลจากการทำกิจกรรม จากการทดสอบความรู้ หรือการสอบถามความเข้าใจของผู้เรียน ซึ่งจะประเมินจากงานหลาย ๆ อย่างประกอบกัน ในการประเมินควรประเมินว่าผู้เรียนได้มีการเรียนรู้ โดยมีความเข้าใจ มีทักษะ และมีเจตคติในเรื่องที่เรียนมาแล้วเป็นไปตามจุดมุ่งหมายของการเรียนที่กำหนดไว้เพียงใด

การวัดและประเมินผลตามหลักสูตรมัธยมศึกษาตอนต้น พุทธศักราช 2521 ได้มีการแก้ไขปรับปรุงใหม่ และประกาศใช้เมื่อพุทธศักราช 2529 จึงมีความจำเป็นที่ครูภาษาไทยจะต้องทำความเข้าใจ เพื่อจะปฏิบัติให้ถูกต้องตรงกันเป็นสิ่งสำคัญที่สุด จะทำให้เกิดประโยชน์ในด้านการเรียนการสอน สิ่งที่จะช่วยให้ครูภาษาไทยได้ก็คือ การได้รับการนิเทศเกี่ยวกับการวัดและประเมินผล เพราะจะช่วยให้ทราบถึงพื้นฐานความรู้ของผู้เรียนเพื่อที่จะได้จัดการเรียนการสอนให้เหมาะสม และหลังจากการเรียนการสอนเสร็จสิ้นลงแล้ว ทั้งยังช่วยให้ครูสามารถสำรวจนักเรียนได้ว่า นักเรียนเกิดการเรียนรู้ตามจุดประสงค์ที่วางไว้หรือไม่ นอกจากนั้นเป็นการประเมินตัวครูผู้สอนด้วยว่าได้จัดการเรียนการสอนบรรลุจุดมุ่งหมายเพียงใด สิ่งที่ครูภาษาไทยต้องได้รับการนิเทศนั้นควรที่จะได้รับคำชี้แจงในเรื่องระเบียบการวัดและประเมินผล การใช้วิธีการวัดผลหลาย ๆ รูปแบบ โดยใช้เครื่องมือวัดผลที่มีลักษณะตรงตามจุดประสงค์การเรียนรู้ และช่วยเหลือในการสร้างตารางวิเคราะห์หลักสูตรภาษาไทย เพื่อเป็นเกณฑ์ในการออกข้อสอบวัดพฤติกรรมของนักเรียน ตลอดจนเทคนิคการออกข้อสอบ ทดลองวิเคราะห์ประสิทธิภาพของข้อทดสอบวิชาภาษาไทย ความรู้เกี่ยวกับหลักการ วิธีการในการให้ระดับคะแนน ส่งเสริมและสนับสนุนให้จัดทำแบบทดสอบมาตรฐาน ระดับโรงเรียนและกลุ่มโรงเรียนเพื่อใช้ประโยชน์ในการวัดผลการเรียนการสอนภาษาไทยต่อไป

งานวิจัยที่เกี่ยวข้อง

1. งานวิจัยในประเทศ

นุชรินทร์ พ้ารัมย์ขาว (2522 : 65-68) ได้ทำการวิจัยเรื่อง "การใช้สื่อการสอนในการสอนภาษาไทยระดับมัธยมศึกษาของโรงเรียนราษฎร์ในกรุงเทพมหานคร" มีวัตถุประสงค์เพื่อศึกษาสภาพการใช้ อุปสรรค ปัญหาในการใช้สื่อการสอนภาษาไทย และเพื่อเปรียบเทียบความคิดเห็นเกี่ยวกับการใช้ ความต้องการ ปัญหาและอุปสรรคในการใช้สื่อการสอนภาษาไทยระดับมัธยมศึกษาของผู้บริหาร และครูผู้สอนในโรงเรียนราษฎร์ในกรุงเทพมหานคร ผู้วิจัยได้ส่งแบบสอบถามไปยังผู้บริหาร และครูผู้สอนภาษาไทยระดับมัธยมศึกษาของโรงเรียนราษฎร์ในกรุงเทพมหานคร จำนวน 100 แห่ง แห่งละ 3 คน วิเคราะห์ข้อมูลโดยการหาค่าร้อยละ มัชฌิม เลขคณิต ความเบี่ยงเบนมาตรฐาน และค่าอัตราส่วนวิกฤต ผลการวิจัยสรุปได้ว่า สื่อการสอนที่มีมากที่สุดโรงเรียน คือ กระดานดำ หนังสืออ้างอิงประกอบบทเรียน หนังสือพิมพ์ วารสาร และรูปภาพต่าง ๆ ซึ่งครูภาษาไทยนำมาใช้ประกอบการสอนมากที่สุด และสื่อการสอนที่ผู้บริหาร และครูภาษาไทยต้องการมาก คือ หนังสืออ้างอิงประกอบบทเรียน ห้องปฏิบัติภาษาไทย หนังสือพิมพ์ วารสาร เทป เครื่องเล่นเทป และรูปภาพต่าง ๆ ส่วนความต้องการที่จะได้รับบริการจากสำนักงานคณะกรรมการศึกษาเอกชน คือ ต้องการให้จัดตั้งศูนย์สื่อการศึกษาสำหรับบริการให้คำแนะนำและยืมสื่อการสอนไปใช้ได้มากที่สุด นอกจากนี้ครูภาษาไทยได้สื่อการสอนมาใช้ประกอบการสอนจากการทำขึ้นเอง หรือซื้อหามาใช้เอง มากกว่าจะได้รับบริการจากทางโรงเรียน สำหรับความคิดเห็นที่แตกต่างกันระหว่างผู้บริหารโรงเรียนและครูผู้สอน อย่างมีนัยสำคัญที่ระดับ .05 ได้แก่ การเตรียมและจัดหาสื่อการสอน ปริมาณของสื่อการสอนในโรงเรียน ความต้องการที่จะได้รับการอบรมในการใช้สื่อการสอนจากสำนักงานคณะกรรมการการศึกษาเอกชน

พรทิพย์ กอสุวรรณ (2523 : 76-80) ได้ทำการวิจัยเรื่อง "เปรียบเทียบความคิดเห็นของครูภาษาไทยในเขตกรุงเทพมหานครกับเขตการศึกษา 12 เกี่ยวกับการใช้หลักสูตรวิชาภาษาไทย ระดับมัธยมศึกษาตอนต้น พุทธศักราช 2521" มีวัตถุประสงค์เพื่อศึกษาความคิดเห็นของครูภาษาไทยเกี่ยวกับ ความมุ่งหมายและเนื้อหาของหลักสูตรวิชาภาษาไทย ระดับมัธยมศึกษาตอนต้น พุทธศักราช 2521 การใช้หลักสูตร ประมวลการสอน แบบเรียน และเอกสารต่าง ๆ ประกอบการเรียนการสอน การใช้อุปกรณ์การจัดกิจกรรมประกอบการเรียนการสอน การวัดและประเมินผลวิชาภาษาไทย และปัญหาและอุปสรรคในการใช้หลักสูตร โดยเปรียบเทียบความคิดเห็น

เห็นระหว่างครูภาษาไทยในเขตกรุงเทพมหานคร กับครูภาษาไทยในเขตการศึกษา 12 โดยใช้แบบสอบถาม วิเคราะห์ข้อมูลโดยหาค่าร้อยละ ค่ามัชฌิมเลขคณิต ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน และค่า ซี (Z-test) ผลการวิจัยสรุปได้ดังนี้ ครูภาษาไทยเขตกรุงเทพมหานครและเขตการศึกษา 12 ส่วนใหญ่มีความเห็นว่า ความมุ่งหมายและเนื้อหาของหลักสูตรวิชาภาษาไทย รวมทั้งแบบเรียนที่กระทรวงศึกษาธิการกำหนดให้ใช้ตามหลักสูตรเหมาะสมในระดับมาก ด้านการเรียนการสอน ครูภาษาไทยใช้หลักสูตร คู่มือหลักสูตร ประมวลการสอน โครงการสอน แบบเรียน หนังสืออ่านประกอบ และหนังสือคู่มือครูต่าง ๆ เป็นเอกสารประกอบมากกว่าเอกสารอื่น ๆ กิจกรรมที่ใช้มาก ได้แก่ การซักถาม การอธิบาย การบรรยาย และให้ผู้เรียนค้นคว้าทำรายงาน สำหรับสื่อการสอนหรืออุปกรณ์ต่าง ๆ ครูภาษาไทยใช้กันในระดับน้อย นอกจากห้องสมุดเท่านั้น ครูภาษาไทยทั้งสองเขตมีความรู้ความเข้าใจในวิธีการวัดและประเมินผลการเรียนการสอนภาษาไทยในระดับมาก และพบว่า ครูภาษาไทยสองเขตมีปัญหาดังกล่าว ในการใช้หลักสูตรวิชาภาษาไทยในระดับน้อยทั้งสิ้น ความคิดเห็นของครูภาษาไทยเขตกรุงเทพมหานครกับเขตการศึกษา 12 เกี่ยวกับการใช้หลักสูตรวิชาภาษาไทย ระดับมัธยมศึกษาตอนต้น พุทธศักราช 2521 ส่วนใหญ่ไม่แตกต่างกัน ครูภาษาไทยส่วนใหญ่เสนอแนะว่าควรปรับปรุงความมุ่งหมายและเนื้อหาของหลักสูตร ตลอดจนแบบเรียนให้เหมาะสมยิ่งขึ้น และเพื่อให้การใช้หลักสูตรเป็นไปอย่างมีประสิทธิภาพ ควรจะจัดการอบรมครูภาษาไทยทุกคนให้มีความรู้ความเข้าใจในเรื่องเกี่ยวกับหลักสูตรและการเรียนการสอนภาษาไทยอยู่เสมอ

ตติยา ไสรัสสะโชโต (2524 : 85-87) ได้ทำการวิจัยเรื่อง "ความต้องการนิเทศของครูภาษาไทยในโรงเรียนมัธยมศึกษา ในกรุงเทพมหานครตามการรับรู้ของครู" ผู้วิจัยได้สร้างแบบสอบถาม 1 ชุดเป็นแบบเลือกตอบ แบบมาตราส่วนประเมินค่าและแบบให้ตอบโดยเสรี ตัวอย่างประชากรเป็นครูสอนวิชาภาษาไทย จำนวน 200 คนจากโรงเรียนมัธยมศึกษาในเขตกรุงเทพมหานคร จำนวน 20 โรงเรียน วิเคราะห์ข้อมูลโดยใช้ค่าร้อยละ ค่าเฉลี่ย ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน และการทดสอบค่าที (t-test) เปรียบเทียบความคิดเห็น สรุปผลการวิจัย การนิเทศที่ครูได้รับอยู่ในระดับน้อยเกือบทั้งหมด ปริมาณการนิเทศที่ได้รับและการนิเทศที่ต้องการแตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญที่ระดับ .01 ทุกประเด็น ครูต้องการการนิเทศสูงสุดในด้านต่อไปนี้คือ จัดทำคู่มือแก่ครูผู้สอนทุกวิชาก่อนที่จะถึงเวลาเปิดเรียน ชี้แจงให้เข้าใจความหมายและความสำคัญของจุดประสงค์ทั่วไป จัดให้มีการประชุมปฏิบัติการครูที่สอนวิชาเดียวกัน เพื่อเขียนจุดประสงค์เชิงพฤติกรรมในวิชานั้น ๆ

ร่วมกันจัดทำคู่มือหนังสือภาษาไทยแก่ครูที่สอน จัดทำเอกสารและหนังสือเกี่ยวกับวิธีการและเทคนิค การสอนแก่ครู จัดทำหนังสือเกี่ยวกับภาษาไทยไว้ในห้องสมุด แนะนำเทคนิคในการสร้างแบบทดสอบ ให้สอดคล้องกับความมุ่งหมาย ให้ครอบคลุมเนื้อหาทั้งหมด ส่งเสริมงบประมาณในการจัดกิจกรรม จัดทำหนังสือภาษาไทยให้แก่ครูเพื่อใช้ค้นคว้าเพิ่มพูนความรู้

วาสนี ขุสงค์ (2525 : 48-51) ได้ทำการวิจัยเรื่อง "ผลสัมฤทธิ์ทางการเรียน และเจตคติต่อวิชาหลักภาษาเพื่อการสื่อสาร ชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 3 ที่เรียนโดยวิธีการระบวนการกลุ่ม สัมพันธ์" ประชากรเป็นนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 3 ปีการศึกษา 2525 จำนวน 79 คน แบ่งเป็น กลุ่มทดลอง 40 คน และกลุ่มควบคุม 39 คน เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัยเป็นแผนการสอนและแบบ ทดสอบผลสัมฤทธิ์ทางการเรียน สรุปผลการวิจัยปรากฏว่า ผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนวิชาหลักภาษาเพื่อ การสื่อสารของนักเรียนกลุ่มทดลอง กับกลุ่มควบคุม แตกต่างกันอย่างไม่มีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.1 เจตคติต่อวิชาหลักภาษาเพื่อการสื่อสารของกลุ่มทดลองและกลุ่มควบคุม แตกต่างกันอย่างไม่มีนัยสำคัญ ทางสถิติที่ระดับ 0.1 หลังการทดลอง กลุ่มทดลองมีผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนสูงขึ้นอย่างมีนัยสำคัญทาง สถิติที่ระดับ .01 หลังการทดลอง กลุ่มทดลองมีเจตคติต่อวิชาหลักภาษาเพื่อการสื่อสารดีขึ้นกว่าเดิม อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.1

สุชาติ วงศ์สุวรรณ (2525 : 98-101) ได้ทำการวิจัยเรื่อง "ความคิดเห็นของ ครูผู้สอนภาษาไทยและผู้บริหารเกี่ยวกับการใช้หลักสูตรวิชาภาษาไทย ระดับมัธยมศึกษาตอนต้น" รวบรวมข้อมูลโดยผู้วิจัยได้สร้างแบบสอบถาม 2 ชุด สำหรับผู้บริหารโรงเรียนและครูผู้สอน แบบ สอบถามทั้ง 2 ชุด เป็นแบบเลือกตอบ แบบมาตราส่วนประเมินค่า และแบบปลายเปิด ตัวอย่าง ประชากร คือ ครูผู้สอนวิชาภาษาไทยระดับมัธยมศึกษาตอนต้นทั่วประเทศ จำนวน 141 คน และ ผู้บริหารจำนวน 145 คน วิเคราะห์ข้อมูลโดยใช้ค่าร้อยละ ค่าเฉลี่ย ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน และ t-test สรุปผลการวิจัยได้ดังนี้ ด้านจุดประสงค์ของหลักสูตร ผู้บริหารและครูมีความเห็น สอดคล้องกัน และเห็นด้วยในระดับมากกว่า จุดประสงค์ของหลักสูตรภาษาไทยสอดคล้องกับจุดหมาย ของหลักสูตร และเป็นพื้นฐานและเป็นประโยชน์ต่อการดำเนินชีวิต มีความสอดคล้องกับจุดประสงค์ ของทั้งวิชาบังคับและวิชาเลือก และครูสามารถสอนให้บรรลุได้ทุก ๆ ข้อ สภาพการเปิดสอนวิชา เลือกนั้น พบว่ามีโรงเรียนมัธยมศึกษาตอนต้นเปิดสอนวิชาเลือกภาษาไทยเกินกว่าครึ่งและจะเป็น

การเปิดสอนตามความพร้อมของโรงเรียน มากกว่าที่จะเป็นการเปิดสอนตามที่มีนักเรียนเลือกเรียน รายวิชาที่เปิดสอนมากที่สุดได้แก่ ท 221 การอ่านและพิจารณาหนังสือ รายวิชาที่เปิดน้อยที่สุดได้แก่ ท 322 การอ่านงานประพันธ์เฉพาะเรื่อง โครงสร้างและเนื้อหา ผู้บริหารและครูเห็นด้วยในระดับมากที่สุดกับการกำหนดวิชาภาษาไทยเป็นวิชาบังคับ และเห็นด้วยในระดับมากกับการแบ่งวิชาออกเป็นวิชาบังคับและวิชาเลือก เนื้อหามีความเหมาะสมกับวัยและความพร้อมของนักเรียนของเนื้อหาวิชาบังคับ และประโยชน์ของเนื้อหาวิชาเลือก และมีความเห็นเพิ่มเติมว่า ควรมีการเพิ่มจำนวนรายวิชาเลือกให้มากขึ้น และให้สามารถเลือกได้ตั้งแต่ชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 1 (ม. 1) โดยให้เพิ่มเวลาเรียนสำหรับวิชาเลือกทุกรายวิชาอีก 1 คาบต่อสัปดาห์ การวัดและประเมินผล เห็นด้วยกับหลักการประเมินผล และเห็นว่าครูสามารถปฏิบัติตามได้ แต่จะมีปัญหาในการสร้างเครื่องมือวัดผลให้ตรงตามจุดประสงค์การเรียนรู้ของแต่ละรายวิชา

วัชนี ศิลปประเสริฐ (2526 : 144-157) ได้ทำการวิจัยเรื่อง "พัฒนาการของการสอนภาษาไทยในระดับมัธยมศึกษา" โดยการวิจัยเอกสารและสัมภาษณ์ผู้เกี่ยวข้องมีผลการวิจัยเกี่ยวกับการเรียนการสอนและสื่อการสอนกิจกรรมการเรียนการสอนภาษาไทยว่า ในปัจจุบันวิชาภาษาไทยประกอบด้วยวิชาบังคับ เพื่อมุ่งฝึกทักษะการใช้ภาษาทั้ง 4 ให้พัฒนาตามศักยภาพ และวิชาเลือกเพื่อให้ผู้เรียนค้นพบความสามารถของตนเอง ในการสอนครูจะใช้เทคนิคการสอนแบบต่าง ๆ เพื่อให้เกิดความสัมพันธ์ระหว่างทักษะทั้ง 4 ตามจุดประสงค์ที่กำหนดให้ สื่อการสอนมีความสำคัญควบคู่กับวิธีสอนแบบใหม่ ๆ ครูมีความสะดวกในการใช้สื่อต่าง ๆ หนังสือเรียนโดยเฉพาะรายวิชาเลือกเปิดโอกาสให้เอกชนจัดทำ แต่ต้องผ่านการตรวจพิจารณาอนุญาตจากคณะกรรมการของกรมวิชาการก่อน แล้วจึงมีประกาศอนุญาตให้ใช้เป็นหนังสือเรียนได้เป็นปี ๆ ไป ส่วนการประเมินผลแยกประเมินเป็นรายวิชา โดยครูเป็นผู้ประเมินเอง ตามเกณฑ์ที่กลุ่มโรงเรียนกำหนด หลักการที่สำคัญคือ ต้องประเมินผลตามจุดประสงค์เชิงพฤติกรรมหรือจุดประสงค์การเรียนรู้ที่ได้กำหนดไว้ก่อนสอน

ชินะพัฒน์ ชินแดขุม (2528 : 82-85) ได้ทำการวิจัยเรื่อง "แนวโน้มของหลักสูตรและการเรียนการสอนภาษาไทย ระดับมัธยมศึกษาตอนต้น ในช่วงพุทธศักราช 2530-2540" รวบรวมข้อมูลโดยการใช้เครื่องมือในการวิจัยตามเทคนิค เดลฟาย ผลการวิจัยพบว่า แนวโน้ม

ของหลักสูตรภาษาไทยระดับมัธยมศึกษาตอนต้น ลักษณะทั่วไปจะเป็นหลักสูตรแบบทฤษฎีที่แบ่งตามทักษะทั้ง 4 และหลักภาษามีการสัมพันธ์ทักษะ และเน้นการใช้ภาษาเพื่อการสื่อสาร มีแนวโน้มที่เป็นไปได้มาก ส่วนจุดประสงค์ของหลักสูตรนั้นมีแนวโน้มคือ เพื่อพัฒนาผู้เรียนให้มีทักษะและความสามารถในการใช้ภาษาเพื่อการสื่อสารได้ในระดับที่เหมาะสม เพื่อให้ผู้เรียนมีความสามารถในการนำภาษาไปใช้ในชีวิตการทำงาน หรือศึกษาต่อได้ แนวโน้มในวิชาบังคับจะจัดขึ้นเพื่อให้เกิดความสามารถในการใช้ทักษะทางภาษาทั้ง 4 เพื่อการสื่อสาร และเพื่อเป็นพื้นฐานสำหรับผู้ที่จะออกไปประกอบอาชีพ และผู้ที่จะศึกษาต่อ ส่วนวิชาเลือกจะจัดขึ้นเพื่อพัฒนาทักษะและบุคลิกภาพของนักเรียน ตามความสนใจและความถนัด แนวโน้มเรื่องเนื้อหาของหลักสูตรภาษาไทย จะต้องเป็นไปเพื่อให้นักเรียนใช้ภาษาไทยได้ถูกต้อง เพื่อให้เกิดสัมฤทธิ์ผลในการสื่อสาร เนื้อหาต้องทันสมัยทันต่อปัญหา และเหตุการณ์ปัจจุบัน และนำประโยชน์ในการสร้างคนให้คิดเป็น ทำเป็น แก้ปัญหาเป็น และนำไปใช้ในชีวิตประจำวันได้ แนวโน้มเกี่ยวกับกิจกรรมการเรียนการสอนภาษาไทย จะเน้นการทำงานเป็นกลุ่ม การเรียนจากสังคม และสิ่งแวดล้อมในชีวิตประจำวัน แนวโน้มการใช้สื่อการสอนในด้านหนังสือเรียน จะมีความถูกต้องของตัวสะกดการันต์ จะมีการสร้างบทเรียนขึ้นให้ตรงกับวัตถุประสงค์ของหลักสูตร และจะใช้หนังสือพิมพ์ และสื่อมวลชนต่าง ๆ ประกอบการค้นคว้า และส่งเสริมการอ่าน และแนวโน้มด้านการประเมินผลการเรียน จะมีวิธีการและเครื่องมือในการประเมินผลหลาย ๆ แบบ และมีแนวโน้มคือ จะเป็นการประเมินผลโดยการใช้แบบอิงเกณฑ์วัดตามจุดประสงค์

เศารันลิน วรณสิริ (2529 : 87-104) ได้ทำการวิจัยเรื่อง "แนวโน้มการจัดกิจกรรมการเรียนการสอนวิชาภาษาไทยเพื่อพัฒนาทักษะการแก้ปัญหาในระดับมัธยมศึกษาตอนต้น" โดยผู้วิจัยได้สร้างแบบสอบถาม 2 ชุด ใช้เทคนิคเดลฟาย ข้อมูลที่ได้นำมาหาค่าร้อยละ ค่าเฉลี่ย และค่าส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน ผลการวิจัยพบว่า สภาพการจัดกิจกรรมการเรียนการสอนวิชาภาษาไทยในปัจจุบันนั้น ควรจัดให้มีกิจกรรมการใช้ภาษาในชั้นเรียน ด้านการฟัง การพูด การอ่าน และการเขียน ได้แก่ การฟังข่าว บทความสารคดี แล้ววิเคราะห์ การพูดวิจารณ์ข่าว บทความหรือหนังสือพิมพ์ การอ่านประเด็นสำคัญต่าง ๆ แล้วอภิปรายกันเอง และการเขียนอภิปรายการแก้ปัญหาจากที่ครูสมมุติเหตุการณ์ขึ้น กิจกรรมการใช้ภาษานอกชั้นเรียน ด้านการฟัง การพูด การอ่าน และการเขียน ได้แก่ การฟังรายการตอบปัญหาภาษาไทย การฝึกพูดในที่ประชุม หรือบนเวที การวิจารณ์หนังสือ และการทำจุลสารหรือหนังสืออนุสรณ์ของโรงเรียน

2. งานวิจัยต่างประเทศ

ลี แฟรงคลิน แฮริส (Lee Franklin Harris 1982 : 411A) ได้วิจัยเกี่ยวกับเรื่องความพึงพอใจของผู้เรียนวรรณกรรมโดยใช้วิธีการสอน 3 แบบ คือ การสอนแบบบรรยาย (Teacher directed lecture discussion) การสอนแบบเป็นกลุ่มย่อยด้วยตนเอง (Self-directed small group) และการสอนแบบให้แสดงละครสร้างสรรค์ (Creative drama exercises) วัตถุประสงค์ในการวิจัยเพื่อศึกษาความสัมพันธ์ระหว่างวิธีการสอนทั้ง 3 แบบ รวมทั้งปฏิกิริยาตอบสนองของผู้เรียน โดยใช้กลุ่มตัวอย่างคือนักเรียนระดับมัธยมศึกษาตอนปลาย จำนวน 60 คน ที่มีความสามารถและผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนที่ใกล้เคียงกัน แบ่งเป็น 3 กลุ่ม ให้ได้รับประสบการณ์ด้วยวิธีการสอนทั้งสามแบบในหัวข้อที่กำหนดให้ จากวรรณกรรมทั้ง 3 รูปแบบคือ เรื่องสั้น บทละคร และนวนิยาย ผลการวิจัยสรุปได้ว่า วิธีการสอนทั้ง 3 แบบนั้น นักเรียนมีความพึงพอใจไม่แตกต่างกัน

จุกวจามา แอสซุสุ (Chukwujama Assuzu 1983 : 386A) ได้วิจัยเกี่ยวกับเรื่องสถานภาพของสื่อการศึกษา โรงเรียนระดับมัธยมศึกษา สังกัดรัฐบาลไนจีเรีย โดยใช้แบบประเมินจากคู่มือครูประจำการ วัตถุประสงค์เพื่อประเมินสภาพสื่อการสอนของโรงเรียนระดับมัธยมศึกษา สังกัดรัฐบาลไนจีเรีย ผู้วิจัยได้ส่งแบบสอบถามจำนวน 356 ฉบับไปยังครูและผู้บริหารของโรงเรียนระดับมัธยมศึกษาในไนจีเรีย ผลการวิจัยสรุปได้ดังนี้ โรงเรียนมัธยมศึกษาส่วนใหญ่ยังขาดวัสดุที่หาได้ง่าย ขาดแคลนสื่อการสอน การผลิตและที่เก็บสื่อการสอนไม่สะดวกและไม่เพียงพอ ผู้บริหาร 95% และครู 88% ต่างก็หวังที่จะให้มีการอบรมและฝึกหัดเกี่ยวกับการใช้สื่อการสอนในช่วงปิดเทอม ผู้บริหาร 37% และครู 67% ต่างก็มีประสบการณ์ในการใช้สื่อการสอนมาแล้ว นอกจากนี้ นักเรียนก็ยังได้มีส่วนร่วมในการผลิตสื่อการสอนบางอย่างด้วย

อีเล็น เฮ็ช (Elaine Hrach 1983 : 440A) ได้วิจัยเกี่ยวกับวิธีประเมินผลการเขียนความเรียง จุดมุ่งหมายในการวิจัยเพื่อหาวิธีการที่ครูนำมาตัดสินใจในการให้คะแนนการเขียนความเรียง กลุ่มตัวอย่างที่ใช้ในการวิจัยคือ ครูจำนวน 59 คน พิจารณางานเขียนของนักเรียนระดับมัธยมศึกษาตอนต้นและตอนปลาย จำนวน 20 เรื่อง ในหัวข้อเดียวกัน แล้วนำคะแนนที่ครูได้ให้ไว้มาประเมินโดยการตั้งสมมุติฐาน ผลการวิจัยสรุปได้ดังนี้ ครูให้คะแนน

โดยพิจารณาจากรูปแบบของการเขียน ความพร้อมในด้านความคิดและการแสดงออก การเรียงลำดับและรวบรวมสาระสำคัญของเรื่องเป็นสำคัญ

จอห์น มาร์ค เฮนเนลลี (John Mark Hennelly 1985 : 451A) ได้วิจัยเกี่ยวกับเรื่องการศึกษาเปรียบเทียบการเขียนแบบเสริมแรงสูงใจ และแบบกำหนดให้เขียนของนักเรียนระดับสอง โดยการใช้การวัดความเข้าใจความสามารถในการเขียนและการอ่าน วัตถุประสงค์ของการวิจัยเพื่อศึกษาความสัมพันธ์ระหว่างการเขียนแบบเสริมแรงสูงใจ และแบบกำหนดให้เขียน รวมทั้งความเข้าใจในเรื่อง และเพื่อศึกษาความแตกต่างของคุณภาพในการเขียนระหว่างนักเรียนระดับ 8 กับนักเรียนระดับ 11 สรุปผลการวิจัยดังนี้ ความเข้าใจในเรื่องการเขียนแบบเสริมแรงสูงใจ และแบบเขียนแบบกำหนดให้เขียนนั้นมีความสัมพันธ์กัน ส่วนในด้านคุณภาพในการเขียนแบบเสริมแรงสูงใจระหว่างนักเรียนระดับ 8 กับนักเรียนระดับ 11 แตกต่างกันมาก การเขียนแบบถูกกำหนดให้เขียนนั้น จะมีความแตกต่างกันเล็กน้อย อีกทั้งได้ให้ข้อเสนอแนะสำหรับโรงเรียนมัธยมศึกษาว่าควรส่งเสริมให้มีการเขียนทั้งสองแบบ

ไรน์เนท เอ็น ฮัท (Rhynette N. Hurd 1985 : 815A) ได้วิจัยเกี่ยวกับการประเมินผลในเรื่อง ความวิตกกังวลของผู้ฟังในด้านการเขียน การดำเนินงานในการเขียน และความรู้สึกต่อการฟัง วัตถุประสงค์ในการวิจัยเพื่อเป็นการประเมินผลการฟังของนักเรียน 179 คน โดยใช้แบบทดสอบการฟังในเรื่องวิธีการเขียนความเรียง กำหนดข้อมูลในการฟังให้แตกต่างกัน ผู้ฟังกลุ่มที่ 1 ให้ฟังโดยมิได้แนะแนวทางในด้านการเขียน ผู้ฟังกลุ่มที่ 2 ให้แนวทางและตัวอย่าง ผู้ฟังกลุ่มที่ 3 ให้รายละเอียดเกี่ยวกับการเขียนทั้งหมด และผู้ฟังกลุ่มที่ 4 ให้ทั้งรายละเอียดและข้อเสนอแนะอื่น ๆ แล้วให้เขียน นำผลการเขียนนั้นมาวิเคราะห์ สรุปผลการวิจัยดังนี้ ผู้ฟังในกลุ่มที่ 2 มีความวิตกกังวลน้อยที่สุด ผู้ฟังกลุ่มที่ 4 มีความวิตกกังวลมากที่สุด ส่วนการดำเนินงานในการเขียนนั้น ผู้ฟังกลุ่มที่ 3 ทำได้ดีที่สุด และความรู้สึกต่อการฟังนั้นขึ้นอยู่กับเนื้อหาที่ฟัง

ซูซาน แอน ดินิส (Susan Ann Denise 1986 : 815A) ได้ศึกษาความสัมพันธ์ระหว่างวรรณกรรมเด็ก และการเขียนของนักเรียนในชั้นเรียนระดับมัธยมศึกษาตอนต้นว่า การเรียนภาษานั้นต้องใช้ทักษะการฟัง การพูด การอ่าน และการเขียน ให้สัมพันธ์กัน โดยต้องเน้นและฝึกฝนมาตั้งแต่ชั้นประถมศึกษา แต่เป็นที่น่าเสียดายที่หลักสูตรชั้นประถมศึกษาไม่ได้เน้นให้มี

ความสัมพันธ์กันเท่าที่ควร ดังนั้นผู้วิจัยจึงได้เก็บรวบรวมข้อมูลจากการสังเกตการณ์ในชั้นเรียน การเรียนภาคสนาม การประชุม การให้ดูสไลด์ ฟังเทปบันทึกเสียง และการเขียนของนักเรียน ชั้นมัธยมศึกษาตอนต้น เป็นเวลาหนึ่งภาคเรียน สรุปผลการวิจัยว่า วรรณกรรมที่นักเรียนได้อ่าน นั้นมีอิทธิพลต่อการเขียนของนักเรียนมาก โดยเฉพาะมีผลต่อการใช้ภาษาในการเขียนเป็นอย่างดี จึงทำให้ได้ข้อคิดในการเลือกวรรณกรรมที่ใช้ในการอ่านเป็นโครงสร้างสำหรับพิจารณาการเขียนของนักเรียน